

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΥΠΟ**

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΑΡΑΜΠΑΓΛΙΔΗΣ
ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΓΚΟΤΣΙΝΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΠΥΡΓΟΣ 2016

~~ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΠΕΡΙ ΠΛΗΡΟΤΗΤΟΣ ΤΗΣ~~

Βεβαιώνω/~~ουμε~~ ότι είμαι/~~είμαστε~~ ο/~~οι~~ συγγραφέας/~~ες~~ αυτής της εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα/~~ίχαμε~~ για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία.

Επίσης, έχω/~~έχουμε~~ αναφέρει τις οποίες πηγές από τις οποίες έκανα /~~κάνουμε~~ χρήση δεδομένων, ιδεών η λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες.

Ακόμη δηλώνω/~~ουμε~~ ότι αυτή η γραπτή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα/~~εμάς~~ προσωπικά και αποκλειστικά και ειδικά για την συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία ότι θα αναλάβω/~~ουμε~~ πλήρως τις συνέπειες εάν η εργασία αυτή αποδειχτεί ότι δεν μου/~~ας~~ ανήκει.

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ 1	ΑΡΙΘ.ΜΗΤΡΩΟΥ	ΥΠΟΓΡΑΦΗ
ΚΑΡΑΚΗΠΑΓΛΙΩΝΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΟΛΟΣ	474	
ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ 2	ΑΡΙΘ.ΜΗΤΡΩΟΥ	ΥΠΟΓΡΑΦΗ
ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ 3	ΑΡΙΘ.ΜΗΤΡΩΟΥ	ΥΠΟΓΡΑΦΗ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή της πτυχιακής μου εργασίας, τον κύριο Γκοτσίνα Αντώνιο , για την πολύτιμη βοήθεια του και την στοχευόμενη κριτική του κατά την διάρκεια της υλοποίησης της εργασίας.

Επιπλέον, θα ήθελα να απευθύνω τις ευχαριστίες μου στην οικογένειά μου, η οποία με στήριξε κατά την διάρκεια των σπουδών μου με διάφορους τρόπους, φροντίζοντας για την καλύτερη δυνατή μόρφωσή μου.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εργασία ερευνά και μελετά τον ελληνικό Τύπο μεταξύ των περιόδων 1784-1980 αποσκοπώντας στην ψηφιοποίηση μέρους αυτού, ώστε να είναι πιο εύκολα προσβάσιμος και αναγνώσιμος σε χρονολογικές περιόδους που αγνοούνται από τον μέσο αναγνώστη. Για τον λόγο αυτό πραγματοποιήθηκε μία εκτενής έρευνα που σαν αποτέλεσμα είχε την εύρεση σπάνιου αρχαιακού υλικού των εντύπων που κατάφεραν να διασωθούν, καθώς σαν στόχο έχει την εξίσου διάσωση και διάδοση πηγών-υλικού που βρέθηκε για τη συγκεκριμένη περίοδο. Ο αναγνώστης της εργασίας θα έχει τη δυνατότητα να ενημερωθεί εκτενώς για την Ιστορία του Τύπου, ο οποίος έχει ταξινομηθεί σε τρεις περιόδους, προεπαναστατικός Τύπος, επαναστατικός και μεταεπαναστατικός. Η ψηφιοποιημένη εφαρμογή απευθύνεται σε κοινό με κάποιες βασικές γνώσεις υπολογιστή, όπου η ηλικία του κυμαίνεται μεταξύ 15-65 ετών. Επίσης, μέσω της εν λόγω ψηφιοποιημένης εφαρμογής, του δίνεται η δυνατότητα να ανατρέξει αλλά και να αναζητήσει οποιοδήποτε από τα ιστορικά αυτά έντυπα θέλει ανά πάσα στιγμή.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εν λόγω πτυχιακή εργασία πραγματεύεται τον Ελληνικό Τύπο, καθώς και τις διάφορες διακυμάνσεις που πέρασε κατά το πέρασμα των χρόνων. Τις επιπτώσεις που είχε σ' αυτόν η τεχνολογία, καθώς και την εξέλιξη του μέσα από αυτή. Αναλυτικότερα, παραθέτονται τα πρώτα τυπογραφεία, στις περιοχές, στις οποίες άνθισε η ιδέα και έδωσε το έναυσμα για τη δημιουργία όλων των τότε γνωστών εντύπων. Από τη Γαλλία μέχρι την Ελλάδα και από την Βιέννη μέχρι την Καλαμάτα. Ένα ταξίδι στα πρώτα τυπογραφεία των τότε γνωστών εντύπων και τις διάφορες Φυλλάδες, οι οποίες αποτέλεσαν την απαρχή του Ελληνικού Τύπου.

Η εργασία εξετάζει τον τύπο χωρίζοντας τον σε χρονικές περιόδους, βάσει των οποίων συνδέεται η ιστορία του Ελληνικού κράτους. Πιο συγκεκριμένα έχει χωριστεί στον προεπαναστατικό, επαναστατικό και μεταεπαναστατικό Τύπο, ο οποίος μέσα από το πέρασμα των χρόνων εδρεώνει και επεκτείνει την εμβέλεια του κάνοντάς τον αποδεκτό από όλους τους Έλληνες, καθώς μεταδίδει έγκυρες και ενδιαφέρουσες πληροφορίες, οι οποίες αφορούν σε όλες τις νεότερες εξελίξεις της Ελληνικής Επανάστασης. Αναφέρονται επίσης, τα τυπογραφικά μέσα, τα οποία παράγουν τα συγκεκριμένα έντυπα. Οι σφραγίδες, τα πιεστήρια και κάθε τι που συμβάλλει στην εκτύπωση των εντύπων. Στην εργασία επίσης περιλαμβάνονται και όλα τα πλεονεκτήματα των ψηφιακών βιβλιοθηκών, καθώς αποτελούν επανάσταση στην πληροφόρηση του κοινού, γνωστοποιώντας του πληροφορίες μέσα από μια ανεξάντλητη πηγή πληροφοριών, στην οποία έχει πρόσβαση ο οποιοσδήποτε ανά πάσα ώρα. Στο τέλος της εργασίας παρουσιάζεται επίσης, ο τρόπος υλοποίησης της εφαρμογής, τα πλεονεκτήματά της, καθώς επίσης και φωτογραφικό υλικό από την ηλεκτρονική μορφή της.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
1 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Ο ΤΥΠΟΣ ΑΝΑ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ.....	6
1.1 Προεπαναστατικός Τύπος.....	6
1.1.1 Οι πρωτεργάτες του προεπαναστατικού Τύπου.....	6
1.1.2 Τα προεπαναστατικά έντυπα.....	7
1.2 Επαναστατικός Τύπος.....	8
1.3 Μετα-επαναστατικός Τύπος.....	9
1.4 Τα τυπογραφεία και η συμβολή του τύπου την περίοδο της Επανάστασης του 1821.....	12
1.4.1 Τυπογραφείο Καλαμάτας-Κορίνθου (1821-1822).....	13
1.4.2 Τυπογραφείο Ύδρας.....	13
1.4.3 Τυπογραφείο Μεσολογγίου.....	14
1.4.4 Τυπογραφείο Αθηνών.....	14
1.4.5 Τυπογραφείο Της Διοίκησης.....	14
2 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ	15
2.1 Τα πρώτα ελληνικά έντυπα της διασπορας.....	15
2.2 Τα πρώτα ελληνικά έντυπα στον ελλαδικό χώρο.....	17
2.3 Ανασταλτικοί παράγοντες κυκλοφορίας των εντύπων.....	22
2.4 Η νομοθεσία για τον Τύπο.....	24
2.4.1 Νόμος για την ελευθεροτυπία.....	24
2.4.2 Οι νόμοι του Όθωνα για τον Τύπο.....	24
3 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΤΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΕΣΑ.....	25
3.1 Οι απαρχές των τυπογραφικών μέσων.....	25
3.1.1 Το χαρτί και το μελάνι.....	25
3.1.2 Μέθοδοι	25
3.2 Η είσοδος της τυπογραφίας στον Δυτικό κόσμο.....	26
3.2.1 Λιθογραφία.....	26
3.2.2 Στερεοτυπία.....	28
3.2.3 Η εμφάνιση του κυλινδρικού πιεστηρίου.....	28

4 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ:ΒΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗΣ ΒΑΣΕΩΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	28
4.1 Ορισμός Βάσης Δεδομένων.....	28
4.1.1 Μοντέλα Βάσης Δεδομένων.....	29
4.2 Χρησιμότητα Βάσης Δεδομένων.....	30
4.3 Σχεδιασμός βάσης Δεδομένων.....	31
4.4 Σύστημα βάσης δεδομένων.....	32
4.5 Σύστημα Διαχείρισης Βάσης Δεδομένων.....	33
4.5.1 Λειτουργίες ΣΔΒΔ.....	34
4.5.2 Αρχιτεκτονική ΣΔΒΔ.....	34
4.5.3 Τύποι ΣΔΒΔ.....	35
4.5.4 Παραδείγματα προϊόντων διαχείρισης βάσεων δεδομένων.....	36
5 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΟΙ ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ.....	36
5.1 Τα πλεονεκτήματα της χρήσης των ψηφιακών βιβλιοθηκών.....	37
6 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	38
6.1 Κατασκευή εφαρμογής.....	38
6.2 Περιήγηση αναγνώστη.....	40
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	42
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	43

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πτυχιακή εργασία με θέμα «ψηφιακή βιβλιοθήκη για τον ελληνικό Τύπο» εκτός από το θεωρητικό μέρος, περιλαμβάνει και το πρακτικό. Ο αναγνώστης θα έχει τη δυνατότητα να κρατήσει στα χέρια του μία εργασία που θα του παρέχει ιστορικά στοιχεία για τον ελληνικό Τύπο και την εξέλιξή του με την πάροδο των χρόνων, ενώ παράλληλα θα μπορέσει να μελετήσει όλες τις απαραίτητες τεχνολογίες και μεθοδολογίες για τη δημιουργία της εφαρμογής.

Επίσης, μία συνοπτικού τύπου ιστορική αναφορά στην εμφάνιση, καθιέρωση και εξέλιξη των ελληνικών εφημερίδων και περιοδικών στην Ελλάδα προσφέρει την αναγκαία οπτικολεκτική βάση για να γίνει κατανοητή, όχι απλά η έντυπη και εγγράμματη διαδικασία διεξαγωγής της επικοινωνίας, αλλά κυρίως τα ανθρώπινα πρότυπα, οι νοοτροπίες, οι σκέψεις πολιτικού, κοινωνικού και ψυχαγωγικού τύπου που καταγράφονται σε αυτά σε κάθε περίοδο και τελικά την ίδια την κοινωνία ως περιβάλλουσα ατμόσφαιρα, ως αισθητική και ως αίσθηση εποχής. Είναι σε όλους μας έντονη η εντύπωση που μας προκαλεί η θέα του εξωφύλλου μιας παλιάς εφημερίδας ή ενός περιοδικού, ακόμα και των διαφημίσεων που υπάρχουν σε αυτά, καθώς στις εικόνες τους διακρίνονται τα οπτικά αποτυπώματα μίας άλλης ιστορικής περιόδου. Όπως είχε γράψει και ο Wayne Wanta στο «The effects of dominant photographs» το 1998, υπογραμμίζοντας την σπουδαιότητα της φωτογραφίας στον Τύπο, «η μεγάλη και κυρίαρχη στη σελίδα φωτογραφία όχι μόνο κάνει αισθητικά πιο ελκυστικό ένα κείμενο, αλλά ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται τη σπουδαιότητα του θέματος και έτσι το τοποθετεί στην κορυφή της ημερήσιας διάταξης».

Στη συνέχεια, στο πρακτικό μέρος της εργασίας - μέσω προγράμματος - θα έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει την εφαρμογή και να περιηγηθεί σε αυτή γνωρίζοντας εφημερίδες και έντυπα τα οποία καθόρισαν τον Ελληνικό τύπο και το πολιτικό σκηνικό της εκάστοτε εποχής.

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Ο ΤΥΠΟΣ ΑΝΑ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

Η εργασία όπως αναφέρθηκε και στον πρόλογο έχει χωριστεί σε τρεις περιόδους. Οι οποίες είναι απόλυτα συνδεδεμένες με την ιστορία του νέου Ελληνικού κρατους. Για το λόγο αυτό κρίθηκε απαραίτητο να χωριστεί ανάλογα με τα γεγονότα που στιγμάτισαν τη συγκεκριμένη αυτή περίοδο. Έτσι λοιπόν, δημιουργήθηκε ο Προεπαναστατικός Τύπος, ο οποίος αφορά στις περιόδους πριν από την ελληνική επανάσταση. Ο Επαναστατικός Τύπος, ο οποίος διαμορφώθηκε από τα γεγονότα της επανάστασης. Και τέλος ο Μεταεπαναστατικός Τύπος ο οποίος συνδέεται με το ελεύθερο και ανεξάρτητο πλέον κράτος.

1.1 Προεπαναστατικός Τύπος

1.1.1 Οι πρωτεργάτες του προεπαναστατικού Τύπου

Ένα από τα σημαντικότερα πρόσωπα στην ιστορία του προεπαναστατικού τύπου αποτελεί ο Γεώργιος Βεντότης, ο οποίος θεωρείται και ο πρώτος έλληνας δημοσιογράφος – διανοούμενος. Γεννήθηκε στη Ζάκυνθο το 1757 και εγιάστηκε ως τυπογράφος. Παράλληλα παρέδιδε μαθήματα σε ελληνόπουλα της Βουδαπέστης και της Βιέννης, ενώ συνέβαλε σημαντικά στην ανύψωση του μορφωτικού επιπέδου των υπόδουλων ελλήνων μέσω των εντύπων του που εκδίδονταν στη Βιέννη και διανεμόνταν στο μεγαλύτερο τμήμα της τουρκοκρατούμενης Ελλάδας. Στην ενέργειά του αυτή ενδεχομένως συνέβαλε και η στενή σχέση που είχε με το Ρήγα Φεραίο. Το πρώτο του έντυπο κυκλοφόρησε το 1784 ‘πειρα από έγκριση των αυστριακών αρχών. Ήταν ένα εβδομαδιαίο φύλλο διμηνιαίας κυκλοφορίας γραμμένο σε νεοελληνική γλώσσα, το οποίο ωστόσο θεωρούνταν επικίνδυνο από το Διβάνι γι’ αυτό και απαγορεύτηκε. Το γεγονός αυτό στάθηκε η αιτία ώστε να μην υπάρχει σήμερα κανένα σωζόμενο αντίτυπο. Μερικά από τα έργα του υπήρξαν η Γραμματική της Γαλλικής διαλέκτου 1786 και η Περιγραφή του παντός 1792 (Φουρτούνης, 2015α.).

Έχωριστό επίσης όνομα στη Βιέννη ήταν αυτό των αδελφών Μαρκίδων Πούλιου, οι οποίοι κατάγονταν από τη Σιάτιστα και βρέθηκαν στη Βιέννη το 1776. Η αξία του ονόματός τους είναι συνυφασμένη με το γεγονός ότι αποτέλεσαν τους εκδότες της πρώτης ελληνικής σωζόμενης εφημερίδας. Η πρώτη τους επαφή με την τυπογραφία έγινε το 1790, ως τυπογράφοι στο τυπογραφείο του Μπαουμάιστερ, του οποίου τη διεύθυνση ανέλαβαν δύο χρόνια μετά. Ο Ρήγας Φεραίος είχε αναπτύξει στενές σχέσεις και με τους αδελφούς Μαρκίδων Πούλιου, οι οποίοι τύπωσαν το επαναστατικό μανιφέστο του, καθώς επίσης διακίνησαν τους χάρτες του. Παραταύτα απόρροια της συνεργασίας αυτής αποτέλεσε η σύλληψη τους και το κλείσιμο του τυπογραφείου (Φουρτούνης, 2015α.).

Τέλος θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί η συνδρομή του Δημητρίου Αλεξανδρίδη στην εξέλιξη του ελληνικού τύπου. Δημιούργημα του Αλεξανδρίδη αποτέλεσε η εφημερίδα ελληνικός τηλεγράφος, η οποία πληροφορούσε τους έλληνες του εξωτερικού για εικοσι τέσσερα και πλέον χρόνια από την ίδρυσή της στη Βιεννη το 1812. Η εφημερίδα αυτή εκδίδονταν δύο φορές την εβδομάδα και πραγματεύονταν διάφορων ειδών θέματα όπως, φιλολογικά, πολιτικά, οικονομικά και επιστημονικά. Έχει διατυπωθεί η άποψη ότι αποτελούσε τη βάση της πνευματικής αφύπνισης του εξωτερικού, γεγονός που ενόχλησε την αυστριακή κυβέρνηση και την υψηλή πύλη οι οποίες στράφηκαν εναντίων της, δίχως όμως αποτέλεσμα. Αντίθετα η κυκλοφορία της διήρκησε ως το

1836, με αποτέλεσμα να θεωρείται το μακροβιότερο έντυπο της ελληνικής διασποράς. Αξίζει να σημειωθεί ότι η εφημερίδα αυτή δημιούργησε και τον Φιλολογικό Τηλέγραφο ως παράρτημά της, ο οποίος ασχολούνταν και με ζητήματα ιστορικά, οικονομικά, γεωγραφικά. Κάποια από τα έργα του είναι ο *Ελληνικός Καθρέπτης* 1806 και η *Ιστορία της Ελλάδος από της πρώτης καταστάσεως των ελληνικών πραγμάτων μέχρι της αλώσεως της Κων/λεως υπό των Οθωμανών* 1806 (Φουρτούνης, 2015α.).

1.1.2 Τα προεπαναστατικά έντυπα

Σε αυτή τη περίοδο εμφανίζονται οι πρώτες ελληνικές εφημερίδες. Για την ακρίβεια τα πρώτα έντυπα δημιουργούνται εκτός συνόρων και πιο συγκεκριμένα στην Βιέννη της Αυστρίας. Είναι αποτέλεσμα συνεχούς προσπάθειας των Ελλήνων του εξωτερικού ώστε να δώσουν κουράγιο και να εμπνεύσουν το εθνικό φρόνημα των συμπατριωτών τους. Τα πρώτα Ελληνικά έντυπα φαίνεται να γίνονται αμέσως αποδεκτά στο ευρωπαϊκό κοινό, καθώς η διάδοσή τους ολοένα και αυξάνεται. Αυτό όπως είναι φυσικό ενοχλεί ιδιαίτερα την τουρκική κυβέρνηση η οποία με διάγγελμα της σπεύδει να προειδοποιήσει τις Αυστριακές αρχές για τις συνέπειες που θα έχει αν δεν απαγορεύσει την κυκλοφορία των εν λόγω εντύπων (Ενεπεκίδης, 1967).

Εικόνα 1: Οι συνεργάτες του Ρήγα, αδελφοί Μαρκίδες Πούλιου, σε ιδεατή απεικόνισή τους από ζωγράφο.

Οι εφημερίδες και τα έντυπα που συντάχθηκαν κατά την συγκεκριμένη περίοδο ήταν πολλά και το καθένα έπαιξε το δικό του καθοριστικό ρόλο. Παρόλα αυτά ο αρχικός στόχος φαίνεται να επιτυγχάνεται. Οι πορείες των εφημερίδων τη συγκεκριμένη περίοδο ήταν ιδιαίτερα δύσκολες. Πολλές φορές αναγκάστηκαν να διακόψουν την έκδοσή τους, ενώ δεν ήταν λίγες και οι φορές που κατασχέθηκαν ακόμα και οι εκτυπωτικές μηχανές.

1.2 Επαναστατικός Τύπος

Σε αυτή την περίοδο έρχονται στην Ελλάδα οι πρώτες εκτυπωτικές μηχανές. Το μήνυμα του ξεσηκωμού αναταράσσει δημιουργικά την Ελληνική τυπογραφία που μόλις έκανε την εμφάνισή της στην Ελλάδα. Σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα τα τυπογραφεία και οι μηχανές τους έφτασαν στην χώρα μας πριν από τα πολεμοφόδια .

Την ίδια περίοδο γίνεται και η εθνοσυνέλευση του 1824, η οποία αποδεικνύεται καθοριστική για το μέλλον του τύπου, καθώς του δίνει μια αλλιότιχη μορφή (Ενεπεκίδης, 1967).

Εικόνα 2: Τυπογραφικό εργαστήριο

Η επανάσταση του 1821 προέβαλε την ανάγκη δημιουργίας επικοινωνίας μεταξύ των αρχηγών με τους αγωνιστές. Στόχος τους ήταν η εμπύχωση αλλά και η κινητοποίηση του λαού για την υπεράσπιση των εθνικών διεκδικήσεών τους (Φουρτούνης, 2015β.).

Μετά την έκρηξη της ελληνικής επανάστασης το 1821 κυκλοφόρησαν στην Καλαμάτα τα έντυπα της πρώτης εφημερίδας της Ελλάδος, της εφημερίδας «Σάλπιξ η Ελληνική» (Βανδώρου, 2015).

Σημαντική συμβολή στον επαναστατικό τύπο επήλθε από την «Αιτωλική» εφημερίδα. Πρόκειται για ένα έντυπο με περιεχόμενο στρατιωτικών κινήσεων, εξελίξεις και συμμαχίες που αφορούν στην αντιμετώπιση των τούρκων. Επιπλέον, αποτέλεσε μια από τις χειρόγραφες εφημερίδες που ξεκίνησαν τη δράση τους παράλληλα με τις έντυπες (Ενεπεκίδης, 1967).

Εξίσου σημαντική εφημερίδα αποτελεί ο «Φίλος του Νόμου». Αποτελεί πρωτοβουλία ενός φιλέλληνα ιταλού, του Ιωσήφ Κιάτε. Ξεκίνησε ως ανεξάρτητη εφημερίδα, ωστόσο μετά το διάταγμα της 14 Απριλίου ανέλαβε το ρόλο του εκπροσώπου της κυβέρνησης, με αποτέλεσμα το περιεχόμενό της να αλλάξει προσανατολισμό και να στραφεί προς δημοσιεύματα σχετικά με αποφάσεις, ψηφίσματα, στρατιωτικές επιχειρήσεις και πρακτικά του βουλευτικού. Η αλλαγή έρχεται το 1825 όποτε και αποκτά ξανά το αρχικό της ανεξάρτητο ύφος με άρθρα που αφορούν στην παιδεία, την ελευθεροτυπία αλλά και την έντονη κριτική που ασκεί στην εφημερίδα της Ελλάδος και κατ' επέκταση στην ίδια την κυβέρνηση (Ενεπεκίδης, 1967).

Τέλος θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί η «γενική εφημερίδα της Ελλάδος», η οποία ιδρύθηκε τον Οκτώβρη του 1825 στην Αίγινα και αργότερα στο Ναύπλιο και τον Πόρο. Τυπωνόταν από το εθνικό τυπογραφείο και ήταν το επίσημο όργανο της κυβέρνησης μέσω του οποίου δημοσίευε επίσημα έγγραφα ,αποφάσεις, αλλά και θέματα του εξωτερικού. Κυκλοφορούσε 2 φορές την εβδομάδα, τετάρτη και Παρασκευή και εκδότες της ήταν ο Θεόκλητος Φαρμακίδης, στη συνέχεια ο Γεώργιος Χρυσίδης και τέλος ο Ιωάννης Γαλιάτσας (Ενεπεκίδης, 1967).

1.3 Μετα-επαναστατικός Τύπος

Κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης περιόδου, το έντονο πολιτικό σκηνικό επιδρά καταλυτικά στην εικόνα του τότε τύπου. Μετά το ψήφισμα «Κανονίζουν δια του Τύπου» δημιουργούνται έντονες αντιπαραθέσεις, καθώς το συγκεκριμένο ψήφισμα αποτελεί τον πρώτο νόμο ενάντια στην ελευθεροτυπία. Παρόλο το παρασκήνιο φαίνεται να υπάρχει δημιουργικός ίστρος σε ότι αφορά τη δομή των εφημερίδων. Η διάταξη των θεμάτων μέσα στο έντυπο άρχισε να διαφοροποιείται το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Δημιουργήθηκαν στήλες των οποίων το περιεχόμενο περιελάμβανε πολιτικά, εξωτερικές ειδήσεις κ. λ. π. (Ενεπεκίδης, 1967).

Εικόνα 3: Τυπογραφείο

Παράλληλα, λοιπόν, με την ίδρυση του ελληνικού κράτους άρχισε να αναπτύσσεται και η εθνική μας τυπογραφεία. Ήδη από το 1828 εγκαταστάθηκε στην Αίγινα, ενώ το 1830 μετακινήθηκε στο Ναύπλιο ακολουθώντας την κυβέρνηση και καταλήγοντας τελικά στην Αθήνα, όπου δημιουργήθηκε το Εθνικό τυπογραφείο το 1862 (Βανδώρου, 2015).

Μια από τις εφημερίδες της εποχής είναι η «Αθηνά». Ιδρύθηκε στις 13 Φεβρουαρίου του 1832 στα Μέγαρα. Εκδότης της είναι ο Εμμανουήλ Αντωνιάδης. Η εφημερίδα μεταφέρεται στις 14

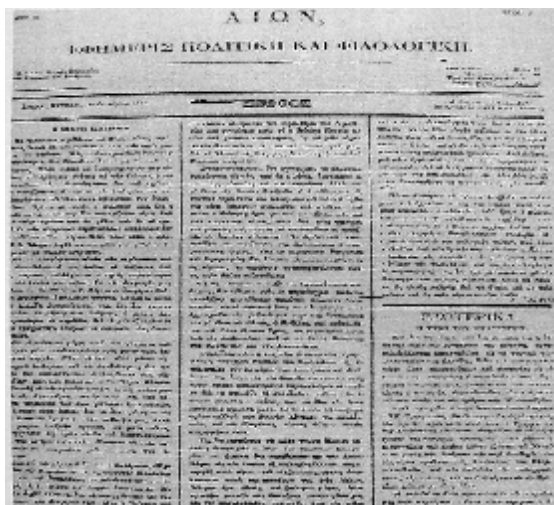
Απριλίου του 1832 στο Ναύπλιο απ' όπου διώκεται λόγω του σκληρού αγώνα της απέναντι στο σκληρό καθεστώς της βαυαρικής αντιβασιλείας (Ενεπεκίδης, 1967).

Εικόνα 4: Εφημερίδα «Αθηνά»

Ακόμη μια εφημερίδα η οποία στρέφεται κατά της οθωμανικής αυτοκρατορίας και των συμμάχων της είναι ο «Αίω». Ιδρύθηκε στις 25 Σεπτεμβρίου του 1838 στην Αθήνα από τον Ιωάννη Φιλήμονα, ιδιαίτερα γνωστός ιστορικός της Ελληνικής Επανάστασης και της Φιλικής Εταιρείας. Τα δριμύτατα άρθρα της κατά των συμμάχων της οθωμανικής αυτοκρατορίας, είχαν ως αποτέλεσμα τη σύλληψη και φυλάκιση του εκδότη του από τους Γάλλους. Για τον ίδιο λόγο έγινε και κατάσχεση των τυπογραφικών εγκαταστάσεων της εφημερίδας και διακοπή της κυκλοφορίας της, στις 7 Σεπτεμβρίου του 1854 μέχρι το 1857 (Βανδώρου, 2015).

Εικόνα 5: Εφημερίδα «Αιών»

Στις 11 Μαρτίου του 1831 ιδρύεται στην Ύδρα η εφημερίδα «Απόλλων». Η εφημερίδα αυτή χαρακτηρίστηκε ως το βασικότερο δημοσιογραφικό όργανο ενάντια στην κυβέρνηση Καποδίστρια και διέκοψε την κυκλοφορία της μετά το θάνατό του (Μάγερ, 1957).

Κίνηση του τύπου, ωστόσο, παρατηρείται και στο Ναύπλιο με την ίδρυση της εφημερίδας «Σωτήρ» του Νικολάου Σκούφου το 1834. Πρόκειται για μια εφημερίδα τετρασέλιδη με πενταετή πορεία, η οποία μάχονταν για τη συνταγματική ελευθερία και στρέφονταν εναντίον του αντιβασιλέα Αρμανσπεργ. Από το 1835 μεταφέρθηκε στην Αθήνα, ενώ τρία χρόνια αργότερα διεκόπηκε η έκδοσή της, επιστρέφοντας ξανά το 1838 με διαφορετικές αξίες και πεποιθήσεις (Μάγερ, 1957).

Το ίδιο έτος με την εφημερίδα «Σωτήρ» εκδόθηκε στο Ναύπλιο η εφημερίδα «Εθνική». Πρόκειται για εφημερίδα, που στην αρχή της πορείας της διαπνέονταν από δημοκρατικές φιλελεύθερες ιδέες, στη συνέχεια, ωστόσο, αποτέλεσε όργανο του αντιβασιλέα Αρμανσπεργ, τον οποίο συνήθιζε να επευφημεί στα έντυπά της. Η «Εθνική εφημερίδα», μετά την μετακίνησή της στην Αθήνα το 1834, αποτέλεσε την πρώτη εφημερίδα μετά την απελευθέρωση που εκδόθηκε εκεί. Η έκδοσή της πραγματοποιούνταν δύο φορές την εβδομάδα, ενώ η γλώσσα που χρησιμοποιούνταν ήταν η ελληνική, αλλά και η γαλλική. Παραταύτα, το τέλος ήρθε ένα χρόνο αργότερα (Μάγερ, 1957).

Ακόμα, λίγα χρόνια αργότερα, το 1838 ιδρύεται η εφημερίδα «Σωκράτης», εκδότης της οποίας ήταν ο γιατρός Π. Σοφιανόπουλος. Ο εκδότης της ασκούσε έντονη κριτική στην πολιτική του Όθωνα. Ωστόσο, ο σημαντικότερος λόγος για τον οποίο είναι γνωστή, είναι το γεγονός ότι θεωρείται το πρώτο φεμινιστικό έντυπο του νεοελληνικού κράτους (Ενεπεκίδης, 1967).

Εικόνα 6: Εφημερίδα «Ο Σωκράτης»

1.4 Τα τυπογραφεία και η συμβολή του τύπου την περίοδο της Επανάστασης του 1821

Αρωγό στην προσπάθεια των ελλήνων για απελευθέρωση αποτέλεσε η τυπογραφία. Ο τύπος της εποχής εξέφραζε τις ιδεολογίες και τα πιστεύω του λαού, ενώ παράλληλα εξυπηρετούσε και το πρακτικό κομμάτι των αναγκών τους, την επικοινωνία. Τα τυπογραφεία που ήταν σε λειτουργία την περίοδο της επανάστασης ήταν έξι στο συνολό τους και διασκορπισμένα στον ελλαδικό χώρο. Κατά τον τρόπο αυτό, υπήρχε το τυπογραφείο της Καλαμάτας – Κορίνθου (1821-1822), του Μεσολογγίου (1823-1826), των Ψαρών (1824), της Ύδρας (1824-1827), των Αθηνών (1825-1826), καθώς και της Διοίκησης (1825-18277).

Τα τυπογραφεία αυτά, εξέδωσαν συνολικά 50 βιβλία-φυλλάδια. Ωστόσο, το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής τους αποτέλεσαν τα μονόφυλλα, που εξέδιδαν προς ενημέρωση του λαού, τα οποία υπολογίζονται στα 216. Παραταύτα τύπωσαν και εφημερίδες. Πρέπει να σημειωθεί, ωστόσο, ότι δεν αρκέστηκαν στις ελληνικές εκδόσεις, αντίθετα, τύπωσαν και ξενόγλωσσες εφημερίδες. Ο αριθμός ελληνικών και ξενόγλωσσων εφημερίδων συλλήβδην δεν ξεπερνούσε όμως τις επτά (7) (Σκλαβενίτης & Δρούλια- Μητράκου, 2000).

Η τυπογραφία των χρόνων της επανάστασης αποτελεί ουσιαστικά ένα συλλογικό έργο, στο οποίο συνεργάστηκαν, προσπάθησαν και μόχθησαν τόσο έλληνες κάτοικοι του ελλαδικού χώρου, όσο και έλληνες και φιλέλληνες που κατοικούσαν σε όλη την Ευρώπη. Ενώνοντας τις γνώσεις και τις δυνάμεις τους, κατάφεραν να δομήσουν την τυπογραφία τους από την αρχή. Ο υλικοτεχνικός εξοπλισμός έφθασε στα τυπογραφεία με τον ίδιο τρόπο, όπως τυπογραφικές μηχανές και άλλοι τυπογραφικοί εξοπλισμοί, καθώς επίσης και στοιχεία στάλθηκε από τους έλληνες και φιλέλληνες του εξωτερικού (Σκλαβενίτης & Δρούλια- Μητράκου, 2000).

Παράλληλα, έγινε προσπάθεια για αναζήτηση τεχνογνωσίας στην Κωνσταντινούπολη, στις Κυδωνίες, στη Χίο, σε πόλεις τις Διασποράς, σε σημεία δηλαδή, που οι έλληνες την είχαν ήδη ασκήσει πριν από την επανάσταση. Το προσωπικό που θα εργαζόταν στα τυπογραφεία αναζητήθηκε ανάμεσα σε έμπειρους και νέους έλληνες και φιλέλληνες, ενώ επιστρατεύθηκαν και άλλοι τεχνίτες, όπως οπλοουργοί και ωρολογοποιοί. Το δυναμικό τους εμπλουτίστηκε παράλληλα με μεταφραστές, συγγραφείς, ενώ μερίμνησαν και για τους συνδρομητές, πωλητές και μελλοντικούς αγοραστές των εντύπων (Σκλαβενίτης & Δρούλια- Μητράκου, 2000).

1.4.1 Τυπογραφείο Καλαμάτας-Κορίνθου (1821-1822)

Την δημιουργία του τυπογραφείου αυτού όρισε ο Αλέξανδρος Υψηλάντης, με εντολή του οποίου αγοράστηκε από τη Βιέννη και στάλθηκε αρχικά στην Ύδρα για να μεταφερθεί ένα μήνα μετά, τον Ιούλιο του 1821 στην Καλαμάτα. Η εγκατάστασή του εκεί όμως κρατά για λίγο, καθώς λίγο αργότερα μεταφέρεται στην Τριπολιτσά, από εκεί στο Άργος, για να φτάσει τελικά στην Κόρινθο, ακολουθώντας ουσιαστικά, την πορεία της Κυβέρνησης. Εκεί στάλθηκε όλος ο εξοπλισμός, αλλά και ανθρώπινο δυναμικό για να το στελεχωσουν, έκλεισε όμως ένα χρόνο , μετά, τον Ιούλιο του 1822, μετά την κατάληψη της Κορίνθου.

Το έργο του ήταν σημαντικό, καθώς αποτέλεσε ορμητήριο πληροφόρησης, ενημερώνοντας συνεχώς τον λαό για τις έκτακτες ειδήσεις. Παράλληλα, φρόντιζε και για την διαπαιδαγώγηση του. Το σημαντικότερο έργο του, ωστόσο, ήταν η τόνωση του εθνικού αισθήματος του λαού και χάραξη της γραμμής και της δράσης του (Σκλαβενίτης & Δρούλια- Μητράκου, 2000).

Ο ρόλος της τυπογραφίας και η συμβολή του προς το λαό αποτυπώνονται στο παρακάτω απόσπασμα του Θεόκλητου Φαρμακίδη, εκδότη και συντάκτη της εφημερίδας «Σάλπιγξ Ελληνική», από το πρώτο φύλλο της (Σκλαβενίτης & Δρούλια- Μητράκου, 2000):

«Εις τας παρούσας περιστάσεις της Ελλάδος, δε άλλον το Έλληνικόν γένος, μη υπομένον τον βαρύν της τυραννίας ζυγόν, τον οποίον έφερεν άναξίως αιώνας ολοκλήρους, άπεφάσισεν υπότην προστασίαν της Θείας Προνοίας να πιάση τά όπλα, διά να άναλάβη την οποίαν άπόλεσεν άύτονομίαν, είναι αναγκαιότατη και εφημερίς εις την Ελλάδα εκδιδομένη. Το γένος δλον άγωνιζόμενον τον υπέρ της ελευθερίας αγώνα θέλει να βλέπη και διά του τύπου τους αγώνας του κηρυττομένους, τας άρετάς των καλών δημοσίως επαινουμένας, και τας κακίας των κακών έξερχομένας, εις αποφυγήν και μίμησιν, θέλει να μανθάνη τα ανά πάσαν έπαρχίαν γινόμενα, και ούτω να βάλωνται διά της εφημερίδος όλα τά μέρη του εις συνάφειαν.» (σ.175).

1.4.2 Τυπογραφείο Ύδρας

Το τυπογραφείο αυτό δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία του Ιακώβου Τομπάζη και με βοήθεια του ελβετού Βαζέρ. Ωστόσο, η αναβάθμισή του πραγματοποιήθηκε από τον Ιωσήφ Ν. Κιάππε, ο οποίος αποτέλεσε τυπογράφο και εκδότη της εφημερίδας « Ο Φίλος του Νόμου», η οποία εκδόθηκε το 1824.

Η πορεία του τυπογραφείου, ωστόσο, συνεχίστηκε στο Ναύπλιο, όπου μεταφέρθηκε με την ίδρυση της Τυπογραφίας της Διοικήσεως το 1825. Από το Ναύπλιο, εκδόθηκε η «Γενική εφημερίς» το 1825 (Σκλαβενίτης & Δρούλια- Μητράκου, 2000).

1.4.3 Τυπογραφείο Μεσολογγίου

Η ιδέα της λειτουργίας του τυπογραφείου του Μεσολογγίου, παρά το ότι ξεκίνησε από τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο, συνδέεται ουσιαστικά με τον Άγγλο Συνταγματάρχη Leicester Stanhope και την επιθυμία του για την ίδρυση εφημερίδας. Το σημαντικότερο δημιούργημα του τυπογραφείου αυτού, αποτελεί η εφημερίδα «Ελληνικά Χρονικά». Η εφημερίδα αυτή ήταν της διοίκησης, ωστόσο, οι ιδέες που προέβαλε ερχόταν συχνά σε σύγκρουση με αυτήν. Τυπώνονταν διάφορα συστήματα οργάνωσης και διοίκησης, καθώς και κείμενα για εξύψωση του ηθικού των ελλήνων. Ωστόσο, την σημαντικότερη έκδοσή της αποτελεί ο «Υμνος εις την Ελευθερίαν» του Διονύσιου Σολωμού. Η λειτουργία του τυπογραφείου κράτησε μέχρι και την «Εξοδο», κυρίως λόγω της οικονομικής στήριξης που παρείχε η Φιλελληνική Επιτροπή (Σκλαβενίτης & Δρούλια-Μητράκου, 2000).

1.4.4 Τυπογραφείο Αθηνών

Η ιστορία του τυπογραφείου των Αθηνών χαρακτηρίζεται από έντονες μετακινήσεις, που διήρκεσαν από την ίδρυσή του το 1824 στην Αθήνα, έως και την διακοπή λειτουργίας του με την μεταφορά της στην Ακρόπολη. Διέθετε λίγο εξοπλισμό αλλά ικανό συντάκτη, τον Γ. Ψύλλα. Δημιούργημά της αποτελεί η «Εφημερίς των Αθηνών», η οποία εξυπηρετούσε τις ανάγκες της Ανατολικής Στερεάς και της Αττικής. Η εφημερίδα εξέδωσε 140 φύλλα, ενώ επιπλέον, εκδόθηκαν από το τυπογραφείο και βιβλία με θεματολογία σχετική με θέματα διοικήσεως. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί το βιβλίο του Αθανάσιου Χριστόπουλου, που αποτελείται από τα ποιήματα «Τα Λυρικά και τα Βακχικά» (Σκλαβενίτης & Δρούλια-Μητράκου, 2000).

Εικόνα 7: Πιεστήριο

1.4.5 Τυπογραφείο Της Διοίκησης

Η ανάγκη για δημιουργία εφημερίδας της Διοίκησης, οδήγησε στην ίδρυση του Τυπογραφείου της Διοίκησης. Μεταφέρεται λοιπόν, όλος ο εξοπλισμός από την Αθήνα στον Ναύπλιο, όπου αρχίζει να οργανώνεται. Στο τυπογραφείο αυτό εκδόθηκε η «Γενική Εφημερίς της Ελλάδος» το 1825. Στη συνέχεια ακολούθησαν πολλές ακόμα μετακινήσεις του τυπογραφείου, οι οποίες ωστόσο δεν εμπόδισαν τη δράση του ως εθνικό τυπογραφείο. Το περιεχόμενο που πραγματεύονταν σχετίζονταν με θέματα νομικά, διοικητικά, αλλά κυρίων ιδεολογικά, στηρίζοντας τον λαό στις προσπάθειές του (Σκλαβενίτης & Δρούλια-Μητράκου, 2000).

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ

2.1 Τα πρώτα ελληνικά έντυπα της διασποράς

Ο ελληνικός Τύπος γεννήθηκε στα τέλη του 18^{ου} αιώνα από εύρωστους Έλληνες της διασποράς, την εποχή της διάδοσης των ιδεών του Διαφωτισμού. Το 1784 στη Βιέννη, που ήταν τότε σημαντικό κέντρο του ελληνικού εμπορίου, εκδίδεται η πρώτη ελληνική εφημερίδα με τίτλο «Πρωΐα». Η εφημερίδα διέκοψε την έκδοσή της τον Ιούλιο του ίδιου έτους μετά από διπλωματικές πιέσεις των Τούρκων προς τις Αρχές της Αυστρίας. Ακολουθεί η «Εφημερίς» που δημοσιεύει ειδήσεις για τη Γαλλική Επανάσταση, την Τουρκία και τη Ρωσία και παρακολουθεί την πολιτική και κοινωνική ζωή σε διάφορες χώρες της Ευρώπης, παρέχοντας πληροφορίες για τον Ελληνισμό της εποχής (Ενεπεκίδης, 1967).

Ωστόσο, η μεγαλύτερη κίνηση στον τομέα του τύπου παρατηρείται κατά τον 19^ο αιώνα, όποτε κάνουν την εμφάνισή τους πληθώρα εφημερίδων. Πιο συγκεκριμένα, το 1811 εκδίδονται στην Βιέννη οι εφημερίδες «Ειδήσεις διά τα ανατολικά μέρη» και «Ερμής ο λόγιος» ενώ ακολουθούν ο «Ελληνικός τηλεγράφος και η «Καλιόπη» και το 1812 και 1819 αντιστοίχως. Παράλληλα, σημαντικό κέντρο αποτέλεσε το Παρίσι όπου κάνουν την εμφάνιση τους οι εφημερίδες «Αθηνά» και «Μέλισσα» το 1819 (Ενεπεκίδης, 1967).

Εικόνα 8: Τα τυπογραφεία της Διασποράς

Τυπογραφεία της Διασποράς

Συγκροτήθηκαν σε Βενετία, Μοσχόπολη, Βιέννη, στις Παρίσιες, Ηγεμονίες και αφίπνισαν τον Ελληνισμό

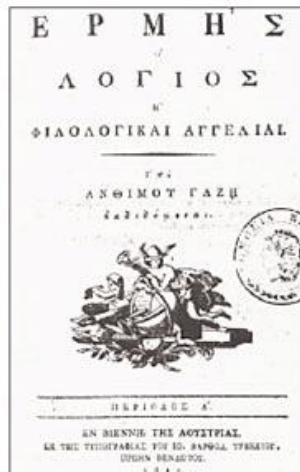
Του Κων. Σπ. Στάκου

Αναρκοί του Βιβλίου

ΤΟΥΣ λόγους που οδήγησαν στην οργάνωση και λειτουργία των ελληνικών τυπογραφείων της Διασποράς πρέπει να την αναζητήσουμε σε δύο κυρίως γεγονότα: στη συνειδητοποίηση ότι το βιβλίο μπορεί να παίξει καθοριστικό ρόλο ως συνθετικός κρίκος στο διάσπαστο Έθνος, αλλά και ως το βασικό εργαλείο για την εκπαίδευση και γενικότερα για τη διατήρηση της ελληνικής ταυτότητας και της αρεσκούς πίστης.

Ελληνικά τυπογραφεία επιχειρήσαν να συγκροτηθούν οι Έλληνες ήδη από τα πρώτα βήματα της τυπογραφικής τέχνης και πιο συγκεκριμένα, από το 1496, στη Βενετία. Εκεί, μια ισχυρή ελληνική κοινότητα που εξελίχθηκε σε πραγματικό πνευματικό φάρο του Ελληνισμού της Δύσης και της Ανατολής, όπως και στο πιο παραγωγικό -εκδοτικό κέντρο την εποχή της Τουρκοκρατίας, διαμόρφωσε ένα εκδοτικό-τυπογραφικό πρότυπο, το οποίο ακολουθήσαν και τα άλλα κέντρα του Ελληνισμού.

Ελληνικά τυπογραφεία επίσης με σκοπό την παραγωγή και διακίνηση βιβλίων...

Ρήγα Βελεστινική Θεσσαλίας, -Σχολείον των Ντελικατών Ερα-

Η πρώτη Ελληνική εφημερίδα, της οποίας διασώζονται κείμενα είναι η «Εφημερίς» των αδελφών Μαρκίδων Πούλιου. Το πρώτο του φύλλο εκδίδεται την παραμονή της πρωτοχρονιάς του 1791. Αποτελέσε την πρώτη σωζόμενη ελληνική εφημερίδα, η οποία εντοπίζεται και ως «Εφημερίς του Ρήγα», λόγω της συνεργασίας των εκδοτών μαζί του (Φουρτούνης, 2015α.). Η εφημερίδα ήταν κυρίως ειδησεογραφική και περιείχε πολιτικές, στρατιωτικές ειδήσεις, αγγελίες,

αξιοπερίεργα και άλλα θέματα (Ενεπεκίδης, 1967). Διαδραματίζει καθοδηγητικό και προπαγανδιστικό ρόλο και εκδιδόταν δύο φορές την εβδομάδα (Φουρτούνης, 2015α.). Ωστόσο, τον Δεκέμβριο του 1797 διακόπτεται οριστικά η έκδοση της εφημερίδας, λόγω της δημοσίευσης του επαναστατικού συντάγματος του Ρήγα σε προηγούμενο έντυπο (Ενεπεκίδης, 1967). Τέλος πρέπει να αναφερθεί ότι αποτέλεσε πρότυπο εφημερίδας και έδωσε ώθηση για τη δημιουργία νέων τυπογραφείων, ελληνικών ή ελληνοαυστριακών (Φουρτούνης, 2015α.).

Μια ακόμα σημαντική εφημερίδα της περιόδου αποτελεί η εφημερίδα « Λόγιος Ερμής», η δεύτερη ελληνική εφημερίδα στην Βιέννη (Μάγερ, 1957). Η πρώτη της έκδοση χρονολογείται στο 1811. Αποτελεί μια από τις πιο αξιόλογες εφημερίδες, καθώς αναγνωρίστηκε από ξένους κριτικούς (Ενεπεκίδης, 1967). Επικεφαλής της εφημερίδας αυτής ήταν ο Κοραΐς, ο οποίος επηρέαζε το περιεχόμενό της και δημοσίευε τις απόψεις του για εθνικά θέματα. Τέλος η έκδοσή της γινόταν κάθε δεκαπέντε ημέρες (Φουρτούνης, 2015α.).

Εικόνα 9: Εφημερίδα «Εφημερίς»

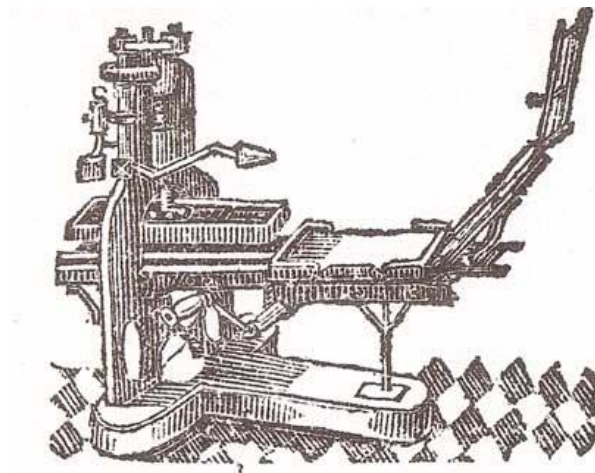
Εικόνα 10: Εφημερίδα «Ερμής ο Λόγιος»

Ωστόσο θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί ότι υπήρξαν πολλά περισσότερα έντυπα από τα προαναφερθέντα για τα οποία δεν υπάρχουν επαρκείς πληροφορίες για ποικίλους λόγους.

2.2 Τα πρώτα ελληνικά έντυπα στον ελλαδικό χώρο

Στη συνέχεια, με την έναρξη της επανάστασης του 1821 η ελληνική τυπογραφία φτάνει σε ελληνικό έδαφος. Παρόλο που οι πρώτες εκτυπωτικές μηχανές έφτασαν στην Ελλάδα πολύ πριν φτάσουν τα πολεμοφόδια σε πολλές περιοχές της χώρας δημιουργήθηκαν οι χειρόγραφες εφημερίδες. Οι χειρόγραφες εφημερίδες ήταν έντυπα, τα οποία συντάσσονταν από τον εκδότη, ο οποίος συνέλεγε τις πληροφορίες από επιστολές ή διάφορες πηγές, οι οποίες τις μετέδιδαν από στόμα σε στόμα. Στη συνέχεια αποστέλονταν σε άλλες περιοχές και αντιγράφονταν σε νέα φύλλα για την πιο γρήγορη διάδοση των πληροφοριών και αυτό γινόταν μέχρι να καλυφθεί όλο το εύρος του μέχρι τότε κοινού. Αναλυτικότερα σημαντικοί σταθμοί του νεοφερμένου τύπου στην Ελλάδα υπήρξαν, η Καλαμάτα, η Κόρινθος, το Μεσολόγγι, η Αθήνα, τα Ψαρά, η Ύδρα, η Αίγινα και το Ναύπλιο (Ενεπεκίδης, 1967).

Εικόνα 11: Ξύλινο πιεστήριο

Εικόνα 12: Χειρόγραφη εφημερίδα «Αιτωλική»

Η πρώτη έντυπη εφημερίδα που εκδόθηκε σε ελεύθερο ελληνικό έδαφος ονομαζόταν «Σάλπιγξ Ελληνική» και ήταν στην Καλαμάτα. Η έκδοσή της έγινε σε ένα μικρό τυπογραφείο που είχε εγκατασταθεί σε ένα παλιό τζαμί από τον Αλέξανδρο Υψηλάντη, γνωστός λόγιος και αρχηγός της Φιλικής Εταιρείας. Το πρώτο φύλλο της κυκλοφόρησε την 1η Αυγούστου 1821 με συντάκτη, τον γνωστό μας από την εκδοτική του δράση στη Βιέννη, ρασοφόρο Θεόκλητο Φαρμακίδη. Η εφημερίδα αυτή εκδιδόταν κάθε δύο ημέρες εκτός Κυριακής και εορτών και στο τέλος κάθε τεύχους της, ενημέρωνε τον αναγνώστη για το ποσό της συνδρομής της, τον αριθμό των σελίδων και την αποστολή της στους συνδρομητές της. (Φουρτούνης, 2015β.).

Εικόνα 13: Εφημερίδα «Σάλπιγξ Ελληνική»

Η δεύτερη έντυπη ελληνική εφημερίδα ήταν η «Σάλπιγξ Ελληνική» και εκδιδόταν στην Ύδρα από τις 12 Οκτωβρίου 1821 μέχρι τις 22 Μαΐου 1822, με φροντίδες και έξοδα του λογίου ναυάρχου Ιακωβάκη Τομπάζη, ο οποίος είχε καταφέρει να δημιουργήσει ένα πρωτόγονο τυπογραφείο στο νησί. Τα τυπογραφικά στοιχεία όμως, ήταν ατελή και τα κείμενα βγαίνανε μουτζουρωμένα (Ενεπεκίδης, 1967).

Την ίδια περίοδο έχουμε την έκδοση της εφημερίδας τα «Ελληνικά Χρονικά» από τον Μάγερ Ιωάννη στο Μεσολόγγι την πρώτη Ιανουαρίου του 1824. Φύλλο που εκδιδόταν δύο φορές την εβδομάδα και αποτελούσε όργανο της διοίκησης της δυτικής Ελλάδας. Τα άρθρα της εφημερίδας πυροδοτούσαν το εθνικό φρόνημα για Ελευθερία. Η διακοπή του συνέβη το 1826 λόγω της πολιορκίας του Μεσολογγίου. Πιο συγκεκριμένα, για την προστασία των δεδομένων του, το τυπογραφείο μεταφέρθηκε και διέκοψε την έκδοσή του (Μάγερ, 1957).

Λίγο αργότερα, το 1824, την εμφάνισή τους έκαναν τρεις ακόμη εφημερίδες. Ο «Φίλος του Νόμου» στην Ύδρα, ο «Ελληνικός Τηλέγραφος» στο Μεσολόγγι και η «Εφημερίς των Αθηνών» στην Αθήνα (Μάγερ, 1957).

Από τα σημαντικότερα έντυπα του ελληνικού τύπου κατά την περίοδο της επανάστασης είναι η «Γενική Εφημερίς της Ελλάδος». Η τύπωση των εντύπων πραγματοποιούνταν σε αγγλικό πιεστήριο. Κατά τον τρόπο αυτό επήλθε το τέλος του τοπικού χαρακτήρα των εφημερίδων των

κέντρων, οι οποίες πλέον ακολουθούσαν την κυβέρνηση στις μετακινήσεις της. Πρόκειται για ένα έντυπο που δημοσίευε νομοθετήματα και πράξεις του βουλευτικού, καθώς επίσης και άρθρα έγκυρων ευρωπαϊκών εφημερίδων (Ενεπεκίδης, 1967).

Τα επόμενα χρόνια, Από το 1833 ως το 1862 σημειώθηκε έντονη κινητικότητα στο χώρο της τυπογραφίας. Ωστόσο, τα αντίτυπα τα οποία κυκλοφορούσαν δεν ξεπερνούσαν τις μερικές εκατοντάδες, καθώς υπήρχε μεγάλος αναλφαβητισμός την εποχή αυτή, ενώ παράλληλα, το κόστος παραγωγής των εφημερίδων ήταν μεγάλο. Επιπροσθέτως, η έλλειψη καλών Ταχυδρομείων συνέβαλε σ' αυτό. Εφημερίδες της εποχής αποτελούν η «ΕΛΠΙΣ» του Λεβίδη, η «ΑΘΗΝΑ» και το «ΑΙΩΝ» (“Τυπογραφία σε Ελλάδα και Ανασκόπηση, 2009”).

Μετά το 1862, παρατηρείται μια έξαρση τύπωσης νέων φύλλων, τα οποία βγαίνουν για πρώτη φορά. Παράλληλα, την περίοδο αυτή ξεκινά η πολιτικοποίηση των εφημερίδων από τους κομματικούς αρχηγούς (“Τυπογραφία σε Ελλάδα και Ανασκόπηση, 2009”).

Κατά τον τρόπο αυτό τυπώθηκαν οι εφημερίδες ο «ΕΘΝΟΦΥΛΛΕΣ» (1862) του Θεόδωρου Ζαΐμη, το «ΕΘΝΙΚΟ ΠΝΕΥΜΑ» (1868-1876) του Αλέξανδρου Κουμουνδούρου, η «ΩΡΑ» (1875-1888) του Χαρίλαου Τρικούπη, η «ΕΦΗΜΕΡΙΣΤΩΝ ΣΥΖΗΤΗΣΕΩΝ» (1870-1893) του Επαμεινώνδα Δεληγεώργη (“Τυπογραφία σε Ελλάδα και Ανασκόπηση, 2009”).

Εικόνα 14: Εφημερίδα «Εθνοφύλαξ»

Ένα ακόμη σημαντικό έντυπο αποτελεί η «ΕΦΗΜΕΡΙΣ» του Δημήτριου Κορομηλά (1873-1883). Το έντυπο αυτό αποτέλεσε μήτρα πολλών νέων δημοσιογράφων, ενώ προέκυψαν πολλοί υπουργοί και πρωθυπουργοί από τους συνεργάτες της. Τυπώνονταν καθημερινά χωρίς καμία αργία (“Τυπογραφία σε Ελλάδα και Ανασκόπηση, 2009”).

Εικόνα 15: Εφημερίδα «Εφημερίς»

Θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί η εφημερίδα «Ακρόπολις» η πρώτη έκδοση της οποίας συντελέστηκε το έτος 1883. Εκδότης της εφημερίδας αυτής ήταν ο Βλάσης Γαβριηλίδης. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο τελευταίος, είχε εκδόσει τα προηγούμενα χρόνια και εφημερίδες σατυρικού περιεχομένου, όπως είναι η «Ραμπάγα» και το «Μη Χάνεσαι». Η τελευταία λίγα χρόνια αργότερα μετατράπηκε σε εφημερίδα με τίτλο «Ακρόπολις», η οποία ήταν πρωινή εφημερίδα και εκδιδόταν καθημερινά. Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό της ήταν η μαχητική αρθρογραφία της, καθώς επίσης και η πρωτοποριακή της εμφάνιση και ύλη («Βλάσης Γαβριηλίδης 1848-1920», χ.η.).

Επιπλέον, το πρόσωπο του Βλάση Γαβριηλίδη είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την εισαγωγή εκτυπωτικών μηχανημάτων στον ελληνικό χώρο. Ένα από αυτά αποτελεί το κυλινδρικό ταχυπιεστήριο, το οποίο αργότερα ονομάστηκε «Μαμούθ» και χρησίμευε στην τύπωση της «Ακρόπολις», καθώς και άλλων εφημερίδων και εντύπων. Ο εκδότης της εν λόγω εφημερίδας έμεινε γνωστός για την καθιέρωση του ρεπορτάζ, της καμπάνιας, των δημοσιογραφικών αποστολών και τις συνεντεύξεις από πρόσωπα της επικαιρότητας. («Βλάσης Γαβριηλίδης 1848-1920», χ.η.).

Εικόνα 16: Εφημερίδα «Ακρόπολις»

Άλλες εφημερίδες οι οποίες συνέβαλαν στην ανάπτυξη του ελληνικού τύπου ήταν η «Εστία», η οποία ξεκίνησε ως περιοδικό από το 1876 μέχρι και το 1895 και αργότερα έγινε εφημερίδα (“Τυπογραφία σε Ελλάδα και Ανασκόπηση, 2009”), η «Εφημερίς των Συζητήσεων», οι «Καιροί», η «Στοά», το «Αστύ» και άλλες. Την περίοδο αυτή ο τύπος γίνεται ημερήσιος κατά κύριο λόγο, ενώ παράλληλα τα τεχνικά μέσα εξιχνάζονται (Μάγερ, 1957).

Η πρώτη ελληνική εφημερίδα στην πόλη της Θεσσαλονίκης ονομαζόταν «Ο Ερμής» και εκδόθηκε το 1875, ενώ σε μικρό χρονικό διάστημα μετονομάστηκε σε «ΦΑΡΟΣ της ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ». Η κυκλοφορία της γινόταν δύο φορές την εβδομάδα και υπεύθυνος γι αυτή ήταν ο τυπογράφος Σοφοκλής Γκαρπόλας, ένας Έλληνας βλαχικής καταγωγής με ιδιαίτερα θερμή ελληνική συνείδηση (“Τυπογραφία σε Ελλάδα και Ανασκόπηση, 2009”).

Με την πάροδο του χρόνου τα ινία της εφημερίδας και η επιμέλιά της αλλάζουν χέρια και μεταφέρονται από τον Σοφοκλή Γκαρμπόλα στα παιδιά του, τα οποία με αμείωτο ενδιαφέρον συνεχίζουν το έργο του πατέρα τους, παρά τις παύσεις, τις καταδίκες και τις διώξεις που δέχθηκαν μέχρι τις παραμονές της απελευθέρωσης της πόλης το 1912. Ήταν μία αρκετά καλή έκδοση, η οποία κράτησε το ελληνικό στοιχείο «ζωντανό» στη βόρεια Ελλάδα (“Τυπογραφία σε Ελλάδα και Ανασκόπηση, 2009”).

Μετά την απελευθέρωση δημιουργούνται πολλές νέες εκδόσεις όπως το «ΕΜΠΡΟΣ» του Αντώνη Οικονομίδη και άλλες. Εξίσου σημαντική κίνηση σημειώθηκε και στην Πάτρα με πολύ αξιόλογα έντυπα. Μερικά από αυτά είναι η «ΚΑΡΤΕΡΙΑ» του 1842, η εφημερίδα «ΠΑΤΡΑΙ» το 1850, και αρκετές ακόμα, που βγήκαν στην κυκλοφορία από το 1853 έως το 1870. Οι εφημερίδες αυτής της χρονολογίας είναι η «ΠΡΟΟΔΟΣ», η «ΒΡΟΝΤΗ», ο «ΦΟΙΝΙΞ», η «ΠΑΤΡΙΣ» και η «ΑΧΑΪΑ». Μία δεκαετία και πλέον αργότερα, το 1882 εκδόθηκε «Ο ΕΡΓΑΤΗΣ», «Ο ΦΑΝΟΣ»,

«Ο ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΣ», «Η ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ» το 1890, καθώς επίσης και «Ο ΝΕΟΛΟΓΟΣ» το 1894 (“Τυπογραφία σε Ελλάδα και Ανασκόπηση, 2009”).

Και στην περιοχή της νήσου Κρήτης το ενδιαφέρον για την τυπογραφία ήταν έντονο και αξιόλογο. Μία από τις εκδόσεις της περιόδου πριν το 1900, ήταν η «ΑΡΚΑΔΙΟΝ ΡΕΘΥΜΝΟΥ», η οποία εκδόθηκε πρώτη φορά το 1884. Η πορεία της εν λόγω εφημερίδας τερματίστηκε έπειτα από την έκδοση ενός αποκαλυπτικού κειμένου για την κατάσταση της Κρήτης. Άλλες κρητικές εκδόσεις ήταν οι «ΕΒΔΟΜΑΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ», «ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ» με εκδότη τον Στυλιανό Αλεξίου, «ΚΡΗΤΗ ΑΘΗΝΩΝ», στην οποία εργαζόνταν φοιτητές της Κρήτης, «ΚΡΗΤΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ», «ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ ΑΘΗΝΩΝ», «ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΧΑΝΙΩΝ». Τέλος το 1881 «ΡΑΔΑΜΑΝΘΥΣ ΡΕΘΥΜΝΟΥ» κυκλοφόρησε η πρώτη εφημερίδα του Ρεθύμνου, η οποία λίγα χρόνια αργότερα, το 1884 μετονομάστηκε σε «ΑΡΚΑΔΙΟΝ». Το περιεχόμενό της, ωστόσο, συνέβαλε στο οριστικό κλείσιμό της το 1888, καθώς θεωρήθηκε ως επιθετικό απέναντι στην Τουρκική κυβέρνηση (“Τυπογραφία σε Ελλάδα και Ανασκόπηση, 2009”).

Η τυπογραφική κίνηση της Κρήτης, όπως έχει ήδη αναφερθεί ήταν πολύ έντονη, με αποτέλεσμα πολλές ακόμα εφημερίδες να κάνουν την εμφάνισή τους. Αναφορικά, ορισμένες από αυτές ήταν η «ΠΑΡΡΗΣΙΑ ΡΕΘΥΜΝΟΥ», η «ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΧΑΝΙΩΝ» και η «ΜΙΝΩΣ», η οποία θεωρείται από τις πρώτες που εκδόθηκαν στο Ηράκλειο το Δεκέμβριο του 1880 με εκδότη τον Χατζηπέτρο Λυδάκη (“Τυπογραφία σε Ελλάδα και Ανασκόπηση, 2009”).

Τα χρόνια που ακολούθησαν ωστόσο, και συγκεκριμένα η περίοδος από το 1889-1898 δεν ήταν το ίδιο καρποφόρα. Αντίθετα, αποτελούν χρόνια υποανάπτυξης, λόγω της μεγάλης καταπίεσης που ασκούνταν, καθώς επίσης και της βαρβαρότητας των Τούρκων σε βάρος των κρητικών. Στο πλαίσιο αυτής της ασυδοσίας, είχε κηρυχθεί στρατιωτικός νόμος στην Κρήτη, με αποτέλεσμα να κλείσουν οι εφημερίδες (“Τυπογραφία σε Ελλάδα και Ανασκόπηση, 2009”).

Η κατάσταση αλλάζει μόνο μετά τον διορισμό του πρίγκιπα Γεωργίου στην Ελλάδα ως Υπατου Αρμοστή της Κρήτης, με εντολή των προστάτιδων δυνάμεων, ο οποίος αποβιβάστηκε στη Σούδα τον Δεκεμβρίο του 1898 και την αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων το 1898 .

Μετά την αλλαγή αυτή, αρχίζουν ξανά να εκδίδονται πολλά νέα έντυπα. Τα πρώτα από αυτά κυκλοφορούν εκ μέρους της εφημερίδα «ΡΕΘΥΜΝΟΝ», με εκδότη τον Καλαϊτζάκη. Παρά τη σύντομη διαδρομή της, καθώς πρόλαβε να τυπώσει μόνο τρία φύλλα, έμεινε στην ιστορία ως η πρώτη εφημερίδα που εκδόθηκε στην Κρήτη μετά τη Μεταπολίτευση (“Τυπογραφία σε Ελλάδα και Ανασκόπηση, 2009”).

Μετά το πέρας των χρόνων αυτών, από το 1900 ξεχωρίζει η εφημερίδα «ΚΗΡΥΚΑΣ ΧΑΝΙΩΝ», στην οποία έγραφε ο Βενιζέλος το 1901, όπως και η «ΗΧΩ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ», η οποία εμφανίστηκε πολύ αργότερα το 1923 (“Τυπογραφία σε Ελλάδα και Ανασκόπηση, 2009”). Να σημειωθεί σε αυτό το σημείο, ότι ο ειδησεογραφικός Τύπος στην Ελλάδα επισημοποιήθηκε το 1905 με την ίδρυση του Αθηναϊκού Πρακτορείου Ειδήσεων.

2.3 Ανασταλτικοί παράγοντες κυκλοφορίας των εντύπων

Τα πρώτα εμπόδια της κυκλοφορίας των Ελληνικών εντύπων ανάγονται στο 1784 και συνδέονται με τον τον μέγα βεζίρη της τουρκίας Χαμίτ Πασά. Την περίοδο αυτή υπήρχε εντολή της τουρκικής κυβέρνησης η οποία προέβλεπε την απόκρυψη των ζητημάτων που συζητούνταν

στην Ευρώπη αναφορικά με το τουρκικό κράτος. Κατά τον τρόπο αυτό, η κυκλοφορία ελληνικής εφημερίδας της Βιέννης, της οποίας ο τίτλος δεν έχει διευκρινιστεί, ανεστάλει, παρά το γεγονός ότι διανέμονταν με έγκριση της λογοκρισίας, ενώ τελικά διεκόπει οριστικά. Επιπροσθέτως, προβλήματα ανέκυπταν και για την παροχή άδειας έκδοσης ελληνικής εφημερίδας στη Βιέννη.

Παράλληλα, το περιεχόμενο των ελληνικών εντύπων κατά την προεπαναστατική περίοδο ενδυνάμωνε το εθνικό φρόνημα των ελλήνων, γεγονός που είχε σαν αποτέλεσμα το κλείσιμο εφημερίδων, όπως της «Εφημερίς», και ο «Λόγιος Ερμής» (Ενεπεκίδης, 1967).

Ωστόσο, η μεγαλύτερη δίωξη του ελληνικού τύπου συνδέεται με την επαναστατική περίοδο και τον αγώνα για την ελευθερία. Αποτέλεσμα της δίωξης αυτής ήταν η έκδοση χερσόγραφων εφημερίδων, τα πρωτότυπα των οποίων αντιγράφονταν από καλιγράφους και διανέμονταν από πεζοδρόμους. Επιπροσθέτως, το 1823 υπήρξε έντονη συζήτηση σχετικά με την ελευθεροτυπία και την έννοιά της, γεγονός που εκφράστηκε στη β' εθνική συνέλευση του Άστρους και είχε ως αποτέλεσμα τη διακοπή της εφημερίδας «Σάλπιξ ελληνική», η οποία αποτέλεσε και την πρώτη εκδοθείσα εφημερίδα σε ελληνικό έδαφος (Ενεπεκίδης, 1967).

Εικόνα 17: Χειρόγραφη εφημερίδα

Ωστόσο, ο φόβος της ελευθεροτυπίας συνέχισε και μετά τη δημιουργία του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους, καθώς ο τύπος καταδιώχθηκε από τον Καποδίστρια. Μάλιστα κατά την Καποδιστριακή περίοδο ψηφίστηκε και ο πρώτος ελληνικός νόμος κατά της ελευθεροτυπίας.

Παραταύτα, ο Καποδίστριας δεν αποτέλεσε το μόνο πρόσωπο που στράφηκε κατά του τύπου. Το περιεχόμενο του ελληνικού τύπου, που στρεφόταν κατά του απολυταρχικού καθεστώτος του Όθωνα, προκάλεσε την ψήφιση τριών νόμων από την αντιβασιλεία, οι οποίοι στόχο είχαν την αποθάρρυνση των εφημερίδων. Αποτέλεσμα των ενεργειών αυτών ήταν οι κατασχέσεις εφημερίδων και οι καταδιώξεις των δημοσιογράφων μέχρι την ανάλυση της πρωθυπουργίας από τον Κολοκοτρώνη (Ενεπεκίδης, 1967).

2.4 Η νομοθεσία για τον Τύπο

2.4.1 Νόμος για την ελευθεροτυπία

Ο πρώτος νόμος αναφορικά με τον τύπο μετά την επανάσταση του 1821 ψηφίστηκε στην Β' Εθνοσυνέλευση του Άστρους. Στην εθνοσυνέλευση αυτή καθιερώθηκε η υπό όρους αρχής της ελευθεροτυπίας. Σύμφωνα με αυτή απαγορευόταν η παραβίαση της ηθικής και η εναντίωση στη Χριστιανοσύνη. Ακόμη, απαγορεύθηκε η κατηγορία κατά προσωπικών δεδομένων (Αρβανίτη, 2015).

Η ελευθερία του τύπου είχε θεσπιστεί ήδη κατά την επαναστατική περίοδο και θεωρούνταν απαραβίαστη μέχρι και το 1830. Ακόμα και μετά την άφιξη του Ιωάννη Καποδίστρια τα δεδομένα σχετικά με αυτή παρέμεναν ίδια. Θα πρέπει να σημειωθεί ωστόσο, ότι κατά το διάστημα 1828 και 1829 δεν υπήρχαν εφημερίδες, επομένως ο δημοσιογραφικός έλεγχος ήταν περιττός. Όταν οι πρώτες εφημερίδες όμως, έκαναν την εμφάνισή τους και η εκδήλωση της δυσαρέσκειάς τους προς την διοίκηση του Καποδίστρια άρχισε να τυπώνεται στα φύλλα τους, τότε αποφάσισε να λάβει μέτρα κατά της ελευθεροτυπίας (Μάγερ, 1957).

Κατά τον τρόπο αυτό, το 1831 εγκρίθηκε το ψήφισμα κατά του τύπου, το οποίο αποτυπώθηκε στη «Γενική Εφημερίδα της Ελλάδος». Το ψήφισμα κατέκρινε την κατάχρηση της ελευθερίας του τύπου που είχε κατοχυρωθεί στις εθνοσυνελεύσεις του Άστρους και της Τροιζήνος, επιρρίπτοντας τις ευθύνες στους τυπογράφους και τους εκδότες των εφημερίδων.

Ο νόμος λοιπόν, μεταξύ άλλων, προέβλεπε την κατοχή διπλώματος για τους εκδότες, για την απόκτηση του οποίου απαραίτητη ήταν η καταβολή εγγυήσεως στην Εθνική Τράπεζα. Επιπλέον, με το δίπλωμα αυτό υποχρεώνεται οι εκδόσεις του να μην αντιβαίνουν στον Χριστιανισμό, στις προστάτιδες δυνάμεις και την Κυβέρνηση, ενώ παράλληλα να παραδίδει δύο αντίγραφα των φυλλαδίων στη Γραμματεία της Εκπαίδευσης και στην κυβέρνηση. Παράλληλα, ορίστηκαν κυρώσεις και αποζημιώσεις για τις παραβάσεις των άρθρων του νόμου (Μάγερ, 1957).

2.4.2 Οι νόμοι του Όθωνα για τον Τύπο

Το μεγαλύτερο πλήγμα, ωστόσο, για τον τύπο και την ελευθερία έκφρασης συνέβει δύο χρόνια αργότερα, το 1833, όταν με εντολή του Όθωνα ψηφίστηκαν βαρύτατα μέτρα εναντίον της, που σκοπό είχαν να εμποδίσουν την έκδοση εφημερίδων και να καταστήσουν ακατόρθωτη την ελευθερία έκφρασης. Οι τρεις νόμοι του Όθωνα δημοσιεύθηκαν στις 14 Σεπτεμβρίου του 1833 στην «Εφημερίδα της Κυβέρνησης». Η οποιαδήποτε ανάμειξη με την έκδοση εφημερίδων, όπως η τύπωση, η διάδοση και άλλα, διώκονταν αυστηρά. Παράλληλα, θεσπίστηκαν ποινές φυλάκισης και αποζημίωσης για τις παραβιάσεις (Μάγερ, 1957).

Οι εξελίξεις αυτές έπληξαν και τις υπάρχουσες εφημερίδες, οι οποίες μην πληρώνοντας πια τις προϋποθέσεις έκδοσης φύλλων, διέκοψαν την λειτουργία τους. Ωστόσο, ακόμη και οι εφημερίδες που συνέχισαν τη λειτουργία τους εξακολούθησαν να αντιμετωπίζουν προβλήματα. Ο Όθων και η αντιβασιλεία έλαβαν έκτακτα μέτρα και ακόμα μεγαλύτερο περιορισμό στην ελευθερία του τύπου, ιδιαίτερα κατά την περίοδο 1857-1862.

Περιγραμματακά, οι νόμοι του Όθωνα που θεσπίστηκαν το 1833 αναφέρονταν, « Περὶ τοῦ δικαίωματος τοῦ μετέρχεσθαι τὴν τυπογραφίαν, λιθογραφίαν, ἢ βιβλιοπωλίαν», «Περὶ Αστυνομίας τοῦ τύπου» καὶ «Περὶ εγκλημάτων ἐκ τῆς καταχρήσεως τοῦ τύπου» (Μάγερ, 1957).

Εικόνα 18: Εφημερίς της Κυβέρνησης, 1833

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΕΣΑ

3.1 Οι απαρχές των τυπογραφικών μέσων

Η εκτύπωση γραπτού κειμένου ή εικόνας πάνω σε χαρτί μέσω μελανωμένων στοιχείων ονομάζεται τυπογραφία. Η πορεία της τυπογραφίας ξεκινά από την Κίνα, όπου ανακαλύφθηκαν οι πρώτες ύλες που απαιτούνται για την ανάπτυξη της τυπογραφίας, ενώ αργότερα και οι μέθοδοι υλοποίησής της (Γαρεδάκης & Γαρεδάκη, 2015).

3.1.1 Το χαρτί και το μελάνι

Η Κίνα ήταν η χώρα που ανακάλυψε πρώτη από όλες τη χρήση του χαρτιού. Η ιδιαιτερότητα αυτή οφείλεται στη φύση των βουδιστών να ανατυπώνουν σε πολλά αντίγραφα τις προσευχές τους. Αυτό οδήγησε στην ανακάλυψη νέων τεχνοτροπιών και μεθόδων τυπογραφίας. Το χαρτί ήταν το οικονομικότερο και ανθεκτικότερο υλικό για τους Κινέζους για αυτό και ήταν οι πρώτοι που το εκμεταλεύτηκαν (“Ιστορία της τυπογραφίας”, χ.η.).

Η εφεύρεση και η χρησιμότητα του μελανιού ανάγεται πολλούς αιώνες πριν. Τα υλικά από τα οποία κατασκευαζόταν ήταν ποικίλα και σχετίζονταν με την εποχή και τις ανάγκες που εξυπηρετούσε. Οι πρώτοι τυπογράφοι χρησιμοποιούσαν ένα υλικό από βρασμένο λινέλαιο και καπνιά για την κατασκευή μελανιού, ενώ από τον 19^ο αιώνα και με την ανάπτυξη της τυπογραφίας κατασκευάστηκαν οικονομικότερα είδη μελανιού (“Ιστορία της τυπογραφίας”, χ.η.).

3.1.2 Μέθοδοι

Η παλαιότερη και πιο διαδεδομένη μέθοδος τυπογραφίας είναι η χρήση κινητών στοιχείων, η οποία πρωτοεμφανίζεται στην Κίνα το 1041 μΧ.. Τα στοιχεία αυτά, αρχικά ήταν κατασκευασμένα από πηλό, ενώ αργότερα έγιναν ξύλινα.

Το επιθυμητό σχέδιο χαρασσόταν πάνω σε μία σφραγίδα, η οποία στη συνέχεια βυθιζόταν σε χρώμα, ενώ τέλος μεταφερόταν σε μια λεία επιφάνεια με την άσκησης πίεσης (Γαρεδάκης & Γαρεδάκη, 2015).

Εικόνα 19: Παράδειγμα ξύλινου στοιχείου

3.2 Η είσοδος της τυπογραφίας στον Δυτικό κόσμο

Η εισαγωγή επεξεργασίας χαρτιού για εκτυπωτικούς λόγους εισήλθε στην Ευρώπη τον 13ο και 14ο αιώνα και μέχρι τον 15ο αποτελούσε το βασικό μέσο εκτύπωσης. Το 1450 ο Γουτεμβέργιος, ο οποίος θεωρείται ο πατέρας της δυτικής τυπογραφίας, εκτυπώνει τα πρώτα βιβλία τα οποία προκάλεσαν αίσθηση με την εμφάνισή τους, την ομοιομορφία τους, καθώς και με την τεχνική τους. Πρώτη του δημιουργία αποτελεί η «Βίβλος των 42 στίχων», το οποίο αποτελεί το πρώτο ευρωπαϊκό βιβλίο, τυπωμένο με κινητά στοιχεία (“Ιστορία της τυπογραφίας”, χ.η.).

Η πρωτοπορία αυτή έδωσε το ερέθισμα για την ανακάλυψη νέων τεχνολογιών. Έτσι στις αρχές του 16ου αιώνα εμφανίζονται οι πρώτες πρέσες, οι οποίες ενθουσιάζουν εκδότες και κοινό καθώς με το πέρασμα του χρόνου καταφέρνουν να βελτιώσουν αισθητά τόσο τον χρόνο όσο και την ποιότητα εκτύπωσης (“Ιστορία της τυπογραφίας”, χ.η.).

3.2.1 Λιθογραφία

Το «μικρόβιο» όμως της τυπογραφίας δεν σταματά εδώ. Το 1796 παίρνει ζωή μια άλλη εκτυπωτική μέθοδος, η λιθογραφία. Η ιδέα της λιθογραφίας είχε τη βάση της στο νερό και το λάδι και στους νόμους της φυσικής που θέλουν αυτά τα δύο στοιχεία να μην αναμειγνύονται το ένα μέσα στο άλλο. Παρόλο που αυτή η μέθοδος θεωρήθηκε πρωτοποριακή για την εποχή της, το 1822 ήρθε στο προσκήνιο η πρώτη στοιχειοθετική μηχανή, η οποία είχε ηλεκτρολόγιο όπου κάθε πλήκτρο αντιστοιχούσε σε ένα στοιχείο ή σύμβολο (“Ιστορία της τυπογραφίας”, χ.η.).

Εικόνα 20: Λιθογραφία

Την ίδια περίοδο και ένα χρόνο νωρίτερα άρχισε να αυξάνεται ραγδαία και το ενδιαφέρον των ελλήνων γύρω από την τυπογραφία. Ο λόγος δεν ήταν άλλος παρά ο επικείμενος ξεσηκωμός των ελλήνων έναντι των οθωμανών. Οι πρώτες εκτυπωτικές μηχανές και πιεστήρια εμφανίστηκαν στην Ελλάδα πριν ακόμη φτάσουν τα πολεμοφόδια. Τα τυπογραφεία που δημιουργήθηκαν εκείνη την περίοδο ήταν πολλά και αρκετά από αυτά καταστράφηκαν από τις επιθέσεις των τούρκων. Τυπογραφεία εγκαταστάθηκαν στην Καλαμάτα, την Χίο, την Ύδρα, το Μεσολόγγι, την Αθήνα και άλλες περιοχές της Ελλάδας, όπως έχει αναφερθεί (Ενεπεκίδης, 1967).

Τέλος, να σημειωθεί πως όλα τα τυπογραφεία της Ελλάδας, άλλα με μεγαλύτερη και άλλα με μικρότερη διάρκεια ζωής, έπαιξαν το δικό τους καθοριστικό ρόλο στην ενίσχυση του Γένους και την απελευθέρωση από τους Οθωμανούς.

Εικόνα 21: Τυπογραφείο Αθηνών 1862

3.2.2 Στερεοτυπία

Η αυξανόμενη παραγωγικότητα των εντύπων και οι γρήγοροι ρυθμοί της έκανε επιτακτική την ανάγκη για ανεύρεση καινοτόμων μεθόδων, ώστε να αναχαιτιστεί το ζήτημα της ταχύτητας. Για τον σκοπό αυτό εφευρέθηκε η στερεοτυπία, η οποία αποτελούσε μέθοδο αντιγραφής των εκτυπωτικών πλακών και χρησιμοποιήθηκε από τον 19^ο αιώνα (“Ιστορία της τυπογραφίας”, χ.η.).

3.2.3 Η εμφάνιση του κυλινδρικού πιεστηρίου

Το σύστημα αυτό εμφανίστηκε για πρώτη φορά το 1784 με τον Valentin Haoy και το 1790, με εφευρέτη τον Βρετανό William Nicholson. Το 1811, ωστόσο, έγινε η πρώτη προσπάθεια για την αντικατάσταση της πρέσας από τον κύλινδρο, ενώ το 1814 κατασκευάστηκε από τον Friedrich Koenig το πρώτο πιεστήριο με δύο κυλίνδρους πίεσης για την εφημερίδα Times στο Λονδίνο. Η μηχανή αυτή δούλευε με μεγάλη ταχύτητα, καθώς εκτύπωνε 1.100 φύλλα την ώρα. Τα χρόνια που ακολούθησαν έγιναν και άλλες ενέργειες για την βελτίωση της μηχανής αυτής με τελευταίο αυτό της αυτοματοποίησης του τροφοδοτικού υλικού με «συνεχόμενο» χαρτί, το οποίο ήταν τυλιγμένο σε κύλινδρο. Η απόδοση του πιεστηρίου αυτού κυμαίνονταν σε 12.000 εφημερίδες την ώρα (“Ιστορία της τυπογραφίας”, χ.η.).

Εικόνα 22: Εκτυπωτικό πιεστήριο με ατμοκίνητο διπλό κύλινδρο

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΒΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΒΑΣΕΩΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

4.1 Ορισμός Βάσης Δεδομένων

Ο όρος «βάση δεδομένων» (Data base) αναφέρεται στη συλλογή και οργάνωση δεδομένων, τα οποία αλληλοσχετίζονται μεταξύ τους αποφεύγοντας, ωστόσο, τους πλεονασμούς, ενώ παράλληλα είναι δυνατόν να εξυπηρετούν ταυτόχρονα πολλές εφαρμογές (Σκουρλάς, 2000). Τα δεδομένα μιας βάσης δεδομένων, λοιπόν, είναι απαραίτητο να είναι «ολοκληρωμένα» ή «εννοποιημένα» (data integration) και «καταμεριζόμενα» ή «μερισμένα» (data sharing) (“Εισαγωγή στις Βάσεις Δεδομένων (DataBases)”, 2016, “Η Θεωρία των Βάσεων Δεδομένων”, 2016). Τα πρώτα εξυπηρετούν στην αποφυγή των πλεονασμών αποθηκεύοντας τα δεδομένα σε

ομοιόμορφα σύνολα αρχείων, ενώ τα δεύτερα συμβάλουν στην ταυτόχρονη χρήση ενός δεδομένου από πολλούς χρήστες (‘Εισαγωγή στις Βάσεις Δεδομένων (DataBases)’), 2016). Παραταύτα αποτελούν ανεξάρτητα μέρη των εφαρμογών αυτών χάριν στον τρόπο αποθήκευσής τους. Πρόκειται λοιπόν για λειτουργικά στοιχεία, τα οποία χρησιμοποιούνται από έναν οργανισμό, μια επιχείρηση ή ένα φυσικό πρόσωπο (Σκουρλάς, 2000).

4.1.1 Μοντέλα Βάσης Δεδομένων

Το περιεχόμενο της βάσης δεδομένων απασχόλησε αρκετά την επιστημονική κοινότητα, η οποία προέβει σε διάφορες προσεγγίσεις, οι οποίες συγκλίνουν σε αρκετά σημεία. Ωστόσο, ενδιαφέρον παρουσιάζει η προσπάθεια για περεταίρω ανάλυση του ορισμού, η οποία διαχωρίζει τον ορισμό για κάθε μοντέλο δεδομένων (Σκουρλάς, 2000).

Το μοντέλο δεδομένων, όπου σαν βασικό εργαλείο χρησιμοποιεί τους πίνακες ονομάζεται «Σχεσιακό μοντέλο βάσης δεδομένων» (Σκουρλάς,2000). Κάθε πίνακας απαρτίζεται από γραμμές, οι οποίες περιέχουν όλες τις πληροφορίες της οντότητας και στήλες, οι οποίες χαρακτηρίζουν τις ιδιότητες της οντότητας και ονομάζονται «χαρακτηριστικά ή πεδία», στα οποία δίνονται συγκεκριμένες τιμές βάσει του τύπου των δεδομένων. Το μοντέλο αυτό χρησιμοποιείται ευρέως, λόγω των πλεονεκτημάτων που παρουσιάζει συγκριτικά με τα άλλα μοντέλα βάσης δεδομένων. Έχει επικρατήσει λοιπόν, έναντι των υπολοίπων, χάριν στην απλότητα και την ευκολία που το χαρακτηρίζει, ενώ παράλληλα γίνεται εύκολα κατανοητό. Παραταύτα, υστερεί στην ταχύτητα των υπολογισμών, καθώς επίσης και σε αποθηκευτικό χώρο (‘Η Θεωρία των Βάσεων Δεδομένων’, 2016).

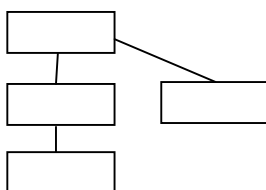
Παράδειγμα 1: Σχεσιακή βάση δεδομένων

Συγγραφέας	Τίτλος	Εκδότης
Ξανθάκης	Έλεγχος προγραμμάτων	Νέες Τεχνολογίες
Σκουρλάς	Σχεσιακές βάσεις	Νέες Τεχνολογίες
Παναγιωτόπουλος	Τηλεπληροφορική	Νέες Τεχνολογίες
Σκουρλάς	Βάσεις Δεδομένων	Σε σι ελάσσινα

(Σκουρλάς,2000)

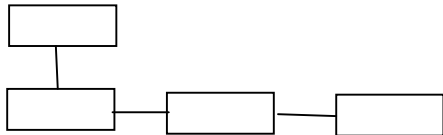
Ένα ακόμα μοντέλο βάσης δεδομένων είναι το «Ιεραρχικό μοντέλο», το οποίο αναπτύσει τους συσχετισμούς τύπων εγγράφων με τρόπο που παραπέμπει σε δέντρο (Σκουρλάς,2000). Οι διακλαδώσεις αναπαριστούν τις συσχετίσεις μεταξύ των οντοτήτων, οι οποίες βρίσκονται στις απολήξεις των κλαδιών και είναι τοποθετημένες με ιεραρχικό τρόπο. Κάθε οντότητα που βρίσκεται σε κατώτερο επίπεδο, αντιστοιχεί αποκλειστικά σε μία οντότητα που βρίσκεται σε ανώτερο επίπεδο. Παρά το γεγονός ότι αποτελεί το πρώτο μοντέλο που παρουσιάστηκε, ωστόσο δεν προτιμάται, λόγω της δυσκολίας στη χρήση του (‘Η Θεωρία των Βάσεων Δεδομένων’, 2016).

Παράδειγμα 2: Ιεραρχική βάση δεδομένων

Τέλος, το δικτυωτό μοντέλο βάσης δεδομένων αναφέρεται σε μία συλλογή από τύπους εγγράφων, οι οποίοι δημιουργούν συνδέσεις μεταξύ τους μέσω ειδικών συνδέσεων – links (Σκουρλάς, 2000). Επιπλέον, πρέπει να αναφερθούμε στο γεγονός ότι το δικτυωτό μοντέλο βάσης δεδομένων παρουσιάζει ομοιότητες με το ιεραρχικό μοντέλο αναφορικά με την ιεραρχία τοποθέτησης των στοιχείων. Σημαντική διαφορά ωστόσο, αποτελεί ο τρόπος σύνδεσης και κατεύθυνσης των συνδέσεων, ο οποίος δεν είναι μονόδρομος και επιτρέπει τη συσχέτιση ενός στοιχείου με πολλά (‘Η Θεωρία των Βάσεων Δεδομένων’, 2016).

Παράδειγμα 3: Δικτυωτή βάση δεδομένων

4.2 Χρησιμότητα Βάσης Δεδομένων

Όπως έχει ήδη αναφερθεί παραπάνω, μια βάση δεδομένων εξυπηρετεί τις ανάγκες ενός οργανισμού, μιάς επιχείρησης ή ενός φυσικού προσώπου (Σκουρλάς, 2000). Κατά τον τρόπο αυτό το περιεχόμενο των πληροφοριών που περιλαμβάνονται σε μια βάση δεδομένων είναι συγκεκριμένο και αποβλέπει στην κάλυψη των αναγκών της επιχείρησης. Μια χαρακτηριστική εφαρμογή μιας βάσης δεδομένων που βρίσκεται σε ευρεία χρήση σχετίζεται με τον έλεγχο των παραγγελιών μιας επιχείρησης (Σταλίδης, 2016).

Επιπλέον, ένα σημαντικό χαρακτηριστικό μιας βάσης δεδομένων αποτελεί η ευκολία στη διαχείριση και την οργάνωση των δεδομένων. Έτσι λοιπόν, διευκολύνει την τροποποίηση των δεδομένων, την εισαγωγή νέων δεδομένων στις υπάρχουσες δομές, την ανάκτησή τους, καθώς επίσης και την πραγματοποίηση σύνθετων αναζητήσεων (Σταλίδης, 2016). Παράλληλα, το σύστημα της βάσης δεδομένων παρέχει με άμεσο τρόπο τις διαθέσιμες ενημερωμένες πληροφορίες και μπορεί να υποστηρίξει πολλές όψεις των δεδομένων (Σκουρλάς, 2000). Ακόμα, η δημιουργία μιας βάσης δεδομένων είναι απαραίτητη στην περίπτωση της ύπαρξης δεδομένων με πολλές έννοιες, καθώς και σχέσεις μεταξύ αντικειμένων με διαφορετικό τύπο (Σταλίδης, 2016).

Επιπροσθέτως, η χρησιμότητα της αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς ο τρόπος οργάνωσης των πληροφοριών ενισχύει την ασφάλεια των στοιχείων, ενώ παράλληλα αποτρέπει τις επαναλήψεις και τα λάθη (Σταλίδης, 2016). Παρέχουν την δυνατότητα της αποθήκευσης δεδομένων μεγάλης ποσότητας, τα οποία μπορούν να παραμείνουν στη βάση δεδομένων για μεγάλο χρονικό διάστημα (Σκουρλάς, 2000). Ακόμα, επιτυγχάνεται ταχύτερη αναζήτηση πληροφοριών, λόγω των αυστηρών κανόνων οργάνωσης των στοιχείων που διευκολύνουν και τις πιο σύνθετες αναζητήσεις με τη βοήθεια ερωτημάτων (Σταλίδης, 2016).

Ακόμα, με τη χρήση μιας βάσης δεδομένων ο χρόνος μειώνεται σημαντικά τόσο κατά την υλοποίηση μιας εφαρμογής, όσο και κατά την συντήρησή της. Παράλληλα, παρέχεται ευελιξία στις εφαρμογές, οι οποίες είναι δυνατόν να προσαρμοστούν εύκολα στις διάφορες απαιτήσεις των χρηστών τους. Οι τελευταίοι μάλιστα, μπορούν να διαμοιράζονται ταυτόχρονα τα δεδομένα,

έτσι υποστηρίζεται η πρόβαση πολλών χρηστών σε ένα στοιχείο την ίδια χρονική στιγμή και για διαφορετικό σκοπό. Συμπληρωματικά, τα αποθηκευμένα προγράμματα και δεδομένα, διατηρούν την ανεξαρτησία τους με αποτέλεσμα να μπορεί να γίνει μερική αφαίρεση δεδομένων, χωρίς να επηρεάζεται η λειτουργία των υπολοίπων (Σκουρλάς, 2000).

Υψίστης σημασίας αποτελεί το γεγονός ότι τα συστήματα βάσης δεδομένων παρέχουν την δυνατότητα λήψης και χρήσης εφεδρικών αντιγράφων – back-up, ενώ παράλληλα δίνεται η δυνατότητα προσπέλασης και ανάκαμψης βλαβών. Τέλος, η δημιουργία βάσης δεδομένων βρίσκει ευρεία εφαρμογή τις τελευταίες δεκαετίες χάριν στην άμεση επεξεργασία δοσοληψιών, την παροχή πολλών διεπαφών χρηστών, ενώ παράλληλα δύναται να επιβάλει περιορισμούς ορθότητας, οι οποίοι είναι σημαντικό να ισχύουν για όλα τα δεδομένα (Σκουρλάς, 2000).

4.3 Σχεδιασμός βάσης Δεδομένων

Προκειμένου, ωστόσο, να υλοποιηθεί μια βάση δεδομένων απαραίτητο είναι να γίνει νωρίτερα μια σωστή σχεδίαση. Για το σκοπό αυτό είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη ορισμένα κριτήρια. Αρχικά λοιπόν, είναι απαραίτητο να σχεδιάζεται με τρόπο ευέλικτο, ο οποίος να επιτρέπει τροποποιήσεις και προσθήκες σε ενδεχόμενες περιπτώσεις κάποιας νέας λειτουργίας. Ακόμα, πρέπει να εξασφαλίζεται η αποδοτικότερη αποθήκευση των δεδομένων, καθώς η Βάση των δεδομένων πρέπει να παραμένει μικρή, ενώ τέλος να επιτυγχάνεται ταχύτερη ανάκτηση δεδομένων. Επιπροσθέτως, πρέπει να μπορεί να εξασφαλιστεί η απαλοιφή των επαναλήψεων, καθώς επίσης και η διευκόλυνση της συντήρησης της (Σκουρλάς, 2000).

Έχοντας τα παραπάνω ως κανόνα μπορεί να ξεκινήσει η σχεδίαση της βάσης, η οποία διέρχεται από ορισμένα στάδια, τα οποία θα αναλυθούν ενδελεχώς στη συνέχεια. Αρχικά, λοιπόν, πρέπει να γίνει η μοντελοποίηση της εφαρμογής, στην οποία καθορίζεται με σαφήνεια το σύνολο των εργασιών που θα υποστηρίζει η εφαρμογή. Κατά το στάδιο αυτό είναι σημαντικό να δημιουργηθεί ένα έγγραφο «λειτουργικών προδιαγραφών», το οποίο επέχει θέση οδηγού, καθώς επίσης και συμφώνου σε περίπτωση δημιουργίας προγράμματος για τρίτους. Αμέσως μετά, ακολουθεί ο καθορισμός των δεδομένων που χρειάζονται για την υλοποίηση της εφαρμογής, ανάλογα με τον τύπο του περιεχομένου (Σκουρλάς, 2000).

Στο επόμενο στάδιο βρίσκεται η οργάνωση των δεδομένων σε πίνακες, καθώς επίσης και η συσχέτιση των πινάκων μεταξύ τους, προκειμένου να απλουστευτεί και να διευκολυνθεί η διαδικασία της αναζήτησης στοιχείων. Κατά τον τρόπο αυτό συλλέγονται δεδομένα με κοινές πληροφορίες, θέτοντας κάποιο κριτήριο για τον συσχετισμό τους. Έπειτα, θα πρέπει να συσχετιστούν διάφοροι πίνακες μεταξύ τους, παρέχοντας στο χρήστη μια γρήγορη εικόνα λογικά συνδεδεμένων, μεταξύ τους, στοιχείων. Ένας τρόπος ο οποίος θα συνέβαλε στο σκοπό αυτό είναι τα κύρια κλειδιά. Έτσι, με τη συσχέτιση ορισμένων πεδίων δύο ή περισσότερων πινάκων μπορεί να επιτευχθεί ένας γρήγορος συσχετισμός (Σκουρλάς, 2000).

Για μια ορθότερη και σαφέστερη οργάνωση των πινάκων, είναι απαραίτητο να ακολουθούνται ορισμένοι κανόνες οργάνωσης πινάκων. Πιο συγκεκριμένα, οι πίνακες θα πρέπει να δημιουργούνται με στοιχεία απόλυτα σχετικά μεταξύ τους, αποφεύγοντας ωστόσο τις άσκοπες επαναλήψεις και τις αναφορές ίδιων στοιχείων σε περισσότερους τους ενός πίνακες. Επιπλέον, σε περιπτώσεις δημιουργίας πινάκων, οι οποίοι εμφανίζουν κενά πεδία, κρίνεται ορθότερο ο χωρισμός του ενός πίνακα σε δύο πίνακες (Σκουρλάς, 2000).

Ένα εξίσου σημαντικό στάδιο της σχεδίασης μιας βάσης δεδομένων αποτελεί ο καθορισμός και η χρήση ενός ευρετηρίου, το οποίο θα συμβάλλει αποτελεσματικά στην ταχύτερη ανεύρεση πληροφοριών βάσει κάποιου συγκεκριμένου κριτηρίου και την κατ' επέκταση διευκόλυνση του χρήστη. Το ευρετήριο αυτό μέσω μιας τιμής- κλειδιού είναι δυνατόν να εμφανίζει τα δεδομένα με μία συγκεκριμένη σειρά, η οποία εξυπηρετεί τις εκάστοτε ανάγκες του χρήστη. Επιπροσθέτως, για μια περεταίρω διευκόλυνση λειτουργούν οι δείκτες του ευρετηρίου, οι οποίοι δίνουν πληροφορίες για την ακριβή τοποθεσία των εγγραφών (Σκουρλάς, 2000).

Η αποφυγή πλεονασμών και άχρηστων επαναλήψεων δεδομένων είναι εξέχουσας σημασίας στη δημιουργία μιας βάσης δεδομένων, καθώς έτσι συντελείται εξοικονόμηση χώρου και εξασφαλίζεται η εγκυρότητα και η συμβατότητα των δεδομένων. Για το σκοπό αυτό σημαντικό βήμα αποτελεί η κανονικοποίηση των δεδομένων, το οποίο αποβλέπει στην απαλοιφή των πλεονασμών κατά την αποθήκευσή τους στη βάση, με αποτέλεσμα κάθε στοιχείο να αποθηκεύεται μία μόνο φορά. Στη διαδικασία αυτή συμβάλλει ο διαχωρισμός ενός πίνακα σε δύο, όταν αυτός παρέχει επαναλαμβανόμενες πληροφορίες, οι οποίες ενδεχομένως να δυσχεραίνουν τις διαδικασίες αναζήτησης και τροποποίησής τους. Η δραστηριότητα της κανονικοποίησης είναι δυνατόν να διέλθει από στάδια κανονικής μορφής, όπως το πρώτο δεύτερο, τρίτο, το κανονικό Boyce-Codd, το τέταρτο και το πέμπτο, ανάλογα με την πολυπλοκότητα του κύριου κλειδιού που ορίζει τις σχέσεις των στοιχείων. Στόχος του βήματος αυτού είναι η απλούστευση των πινάκων προκειμένου να γίνουν όσο των δυνατόν πιο λειτουργικά και ευέλικτα (Σκουρλάς, 2000).

Σύμφωνα με τα παραπάνω λοιπόν, γίνεται αντιληπτό το γεγονός ότι η σχεδίαση μιας βάσης δεδομένων, λόγω της πολυπλοκότητας του χαρακτήρα της, αποτελεί ένα εγχείρημα που χρήζει γνώσεων, καθώς επίσης και ιδιαίτερης προσοχής από μέρους του σχεδιαστή, προκειμένου να αποτελέσει ένα χρήσιμο και λειτουργικό εργαλείο που θα ανταπεξέρχεται στις ανάγκες του χρήστη με πληρότητα, ακρίβεια και σαφήνεια. Ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί με την εναρμόνιση της σχεδίασης με τους παραπάνω κανόνες και οδηγίες.

4.4 Σύστημα βάσης δεδομένων

Ο μηχανισμός με τον οποίο γίνεται η καταχώρηση, η ενημέρωση καθώς επίσης και η αναζήτηση πληροφοριών που βασίζεται σε υπολογιστή ονομάζεται «Σύστημα Βάσης Δεδομένων» (Σκουρλάς, 2000). Έτσι λοιπόν, ένα Σύστημα βάσης δεδομένων απαρτίζεται από τέσσερις παράγοντες, το υλικό, το λογισμικό, τη βάση δεδομένων και τους χρήστες.

Πιο αναλυτικά, το υλικό (hardware) αναφέρεται στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και σε οτιδήποτε σχετίζεται με την λειτουργία των βάσεων δεδομένων, όπως είναι οι σκληροί δίσκοι, οι μαγνητικές ταινίες, τα περιφεριακά και άλλα μέσα τα οποία εξυπηρετούν στην αποθήκευση των αρχείων τους, καθώς επίσης και την επεξεργασία τους (‘‘Η Θεωρία των Βάσεων Δεδομένων’’, 2016). Ακόμα, το λογισμικό (software) αναφέρεται στα προγράμματα επεξεργασίας δεδομένων, όπως τα προγράμματα των εφαρμογών, οι γεννήτριες εκτυπώσεων και άλλα. Σημαντικότερο εκ των οποίων, αποτελεί το Σύστημα Διαχείρισης Βάσεως Δεδομένων (Σκουρλάς, 2000). Επιπλέον, μια βάση δεδομένων (data base) απαρτίζεται από τα αρχεία του συστήματος συλλήβδην, τα οποία είναι δυνατόν να βρίσκονται αποθηκευμένα σε περισσότερους από έναν υπολογιστές, χωρίς, ωστόσο, να γίνεται αυτό αντιληπτό από τους χρήστες. Τα δεδομένα αυτά, όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ταυτοχρόνως από πολλούς χρήστες, ενώ

παράλληλα δεν κάνουν άσκοπη χρήση επαναλήψεων (‘‘Η Θεωρία των Βάσεων Δεδομένων’’, 2016). Τέλος, οι χρήστες μπορούν να χωριστούν σε προγραμματιστές εφαρμογών, απλούς (τελικούς) χρήστες, υπεύθυνο διαχείρισης δεδομένων και υπεύθυνο διαχείρισης βάσεων (Σκουρλάς, 2000).

Πιο συγκεκριμένα, οι πρώτοι είναι υπεύθυνοι για την δημιουργία των εφαρμογών του συστήματος βάσης δεδομένων σε κάποια γλώσσα προγραμματισμού, όπως μαρτυρείται από τον τίτλο τους (‘‘Η Θεωρία των Βάσεων Δεδομένων’’, 2016). Στους τελικούς χρήστες ανήκουν υψηλόβαθμα στελέχη ή περιστασιακοί χρήστες (Σκουρλάς, 2000). Οι χρήστες αυτοί έχουν περιορισμένη επέμβαση στα δεδομένα της βάσης και κάνουν χρήση ειδικών κωδικών, προκειμένου να αποκτήσουν πρόσβαση σε κάποιο μέρος του συστήματος και να πάρουν στοιχεία. Ο υπεύθυνος διαχείρισης δεδομένων είναι επιφορτισμένος με τις οργανωτικές και τις διοικητικές αρμοδιότητες της βάσης δεδομένων, ενώ παράλληλα παρέχει το δικαίωμα πρόσβασης στους χρήστες (‘‘Η Θεωρία των Βάσεων Δεδομένων’’, 2016). Τέλος, ο υπεύθυνος διαχείρισης βάσεων επομίζεται αρμοδιότητες τεχνικού χαρακτήρα και εκτελεί τις αποφάσεις του διαχειριστή δεδομένων. Πρόκειται ουσιαστικά για μια πολυμελή ομάδα στις πλείστες των περιπτώσεων, η οποία αναλαμβάνει την ευθύνη για την αποδοτική λειτουργία του συστήματος (Σκουρλάς, 2000).

Στο σημείο αυτό θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθούν κάποιες από τις αρμοδιότητες του υπευθύνου διαχείρισης βάσεων (Data Base Administrator- DBA). Ο DBA, λοιπόν, αποτελεί το πρόσωπο (-α, όταν πρόκειται για ομάδα συντελεστών), το οποίο δημιουργεί το εννοιολογικό σχήμα με βάση το περιεχόμενο της βάσης. Επιπλέον, αναλαμβάνει την επιλογή του εσωτερικού σχήματος, δηλαδή τους ορισμούς αποθήκευσης δομής, προκειμένου να αποθηκευτούν τα δεδομένα στη βάση. Ακόμα, δημιουργεί εξωτερικά σχήματα για σκοπούς πρόσβασης και διαχείρισης ενός μέρους της βάσης. Μία από τις αρμοδιότητες που κάνουν τον ρόλο του σημαντικό αποτελεί ο καθορισμός των κανόνων ασφαλείας, καθώς επίσης και της ακεραιότητας που οφείλουν να έχουν τα δεδομένα. Τέλος, ο DBA φέρει την ευθύνη για τον καθορισμό των διαδικασιών που πρέπει να ακολουθούνται για την λήψη εφεδρικών αντιγράφων της βάσης και την επαναφόρτωση της από αυτά, καθώς και την συστηματική μελέτη της απόδοσης και την αναδιοργάνωσή της, προκειμένου να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις των χρηστών του (Σκουρλάς, 2000).

4.5 Σύστημα Διαχείρισης Βάσης Δεδομένων

Για την υλοποίηση και τη λειτουργία μιας βάσης δεδομένων είναι απαραίτητη η ύπαρξη ενός ειδικού λογισμικού με πλήθος δυνατοτήτων, το οποίο καλείται Σύστημα Διαχείρισης Βάσεων Δεδομένων (ΣΔΒΔ) – Data base management system (DBMS) (Σταλίδης, 2016). Το ΣΔΒΔ αποτελείται από προγράμματα τα οποία υποστηρίζουν τον χειρισμό δεδομένων προερχόμενα από μία ή και περισσότερες βάσεις δεδομένων, οι οποίες έχουν κοινό σύστημα (‘‘Εισαγωγή στις Βάσεις Δεδομένων (DataBases)’’, 2016). Πρόκειται για ένα λογισμικό, το οποίο επιτρέπει την εισαγωγή των δεδομένων, καθώς επίσης και την διαχείρισή τους (Σκουρλάς, 2000), ενώ ο ρόλος του έχει τον χαρακτήρα του μεσάζοντα μεταξύ του χρήστη και της βάσης δεδομένων (Γιάτας, Γώγουλος, Κοτίνη, Κυριακάκη, Μωράκης, Τζελέπη & Φραγκονικολάκης, χ.χ). Έτσι ο χρήστης αντλεί δεδομένα από την βάση δεδομένων, χωρίς ωστόσο να γνωρίζει τον τρόπο οργάνωσης των δεδομένων στη βάση (‘‘Η Θεωρία των Βάσεων Δεδομένων’’, 2016).

4.5.1 Λειτουργίες ΣΔΒΔ

Κατά τον τρόπο αυτό αποτελεί εργαλείο εισαγωγής, εξαγωγής και αποθήκευσης δεδομένων χωρίς πλεονασμούς, εξασφαλίζει την ανεξαρτησία των δεδομένων από τα προγράμματα διαχείρισής τους και μεσολαβεί για τροποποιήσεις και ανακτήσεις δεδομένων από τη βάση δεδομένων για το σύνολο των εφαρμογών (Σκουρλάς, 2000). Το ΣΔΒΔ υποστηρίζει την διασύνδεση προγραμμάτων εφαρμογών και φυσικών αρχείων δεδομένων (Σταλίδης, 2016), η σημαντικότερη, ωστόσο, λειτουργία του είναι η ταυτόχρονη προσπέλαση των διαφόρων χρηστών στα δεδομένα, καθώς επίσης και η άμεση επεξεργασία δοσοληψιών. Η δυνατότητα αυτή του ΣΔΒΔ υποστηρίζεται από ένα σύστημα ελέγχου, το οποίο αποτρέπει την παρέμβαση μιας δοσοληψίας σε άλλη, καθώς και την εμφάνιση των ενημερώσεων των δοσοληψιών πριν από τον τερματισμό τους μέσω της γλώσσας SQL (Σκουρλάς, 2000).

Το ΣΔΒΔ είναι δυνατόν να βρίσκεται σε έναν υπολογιστή, τον οποίο χρησιμοποιεί ένας χρήστης, καθώς επίσης και να είναι εγκατεστημένο σε πολλούς υπολογιστές οι οποίοι επικοινωνούν μέσω ενός τοπικού ή απομακρυσμένου δικτύου και επομένως να χρησιμοποιείται από περισσότερους του ενός χρήστες (Γιάτας κ.ά., χ.χ). Η διαχείριση της βάσης δεδομένων έγκειται στις αρμοδιότητες του Υπευθύνου Διαχείρισης βάσεων, όπως έχει ήδη αναλυθεί. Κάποιες από τις αρμοδιότητες του ατόμου ή της ομάδας που αναλαμβάνει τον ρόλο αυτό είναι η ακεραιότητα των δεδομένων και παρακολούθηση της απόδοσης του συστήματος (Σκουρλάς, 2000). Ωστόσο, ένα ΣΔΒΔ οφείλει να πληρή ορισμένες προϋποθέσεις μερικές από τις οποίες αφορούν τις συναλλαγές, οι οποίες υποστηρίζονται από ένα τέτοιο σύστημα και για τις οποίες θα γίνει προσπάθεια ανάλυσης στη συνέχεια (Γιάτας κ.ά., χ.χ).

Μια πρώτη αρχή λοιπόν, αποτελεί η τήρηση της ατομικότητας, γεγονός που εξασφαλίζει την ενημέρωση της ολοκλήρωσης ή μη της συναλλαγής, καθώς δεν επιτρέπει την ολοκλήρωση της συναλλαγής εάν κάποιο μέρος της αποτύχει. Η ατομικότητα στην περίπτωση της επιτυχής ολοκλήρωσης συναλλαγής ενισχύεται από την έννοια της μονιμότητας, που παρέχει την εγγύηση στον χρήστη για αυτήν. Επιπλέον, το χαρακτηριστικό της απομόνωσης εμποδίζει την πρόσβαση των ενεργειών σε δεδομένα που τροποποιούνται από κάποια άλλη συναλλαγή. Ακόμα, σημαντικό στοιχείο είναι η συνέπεια στην εισαγωγή δεδομένων, η οποία εμποδίζει την εισαγωγή διαφορετικών των καθορισμένων δεδομένων, τα οποία ενδέχεται να βλάψουν την εγκυρότητα των δεδομένων της βάσης (Γιάτας κ.ά., χ.χ).

4.5.2 Αρχιτεκτονική ΣΔΒΔ

Σκοπός του ΣΔΒΔ ως μεσολαβητή είναι να δέχεται τις αιτήσεις των χρηστών και να τα υλοποιεί επικοινωνώντας με την βάση δεδομένων, προβαίνοντας κατά περίπτωση σε προσθήκη, διαγραφή ή αναζήτηση αρχείων της βάσης. Η διαδικασία αυτή ονομάζεται λογική διεπαφή μεταξύ εφαρμογών και δεδομένων. Τα τελευταία μάλιστα διατηρούν την ανεξαρτησία τους και δεν επηρεάζονται από καταργήσεις και τροποποιήσεις των εφαρμογών. Για την επιτυχή έκβαση αυτού, εφαρμόζεται η αρχιτεκτονική των τριών επιπέδων (‘‘Η Θεωρία των Βάσεων Δεδομένων’’, 2016). Η αρχιτεκτονική αυτή είναι γνωστή και ως ANSI/SPARC (Σκουρλάς, 2000).

Το πρώτο επίπεδο της αρχιτεκτονικής ενός ΣΔΒΔ ονομάζεται «εσωτερικό επίπεδο» (internal level) και αντικατροπτίζει την εσωτερική όψη των δεδομένων. Πρόκειται ουσιαστικά για την πραγματική ή φυσική κατάσταση των αρχείων, τα οποία αποθηκεύονται στον σκληρό δίσκο. Το δεύτερο επίπεδο ονομάζεται «εξωτερικό επίπεδο» και σχετίζεται με τους χρήστες, όποια ιδιότητα

και αν έχουν αυτοί (Γιάτας κ.ά., χ.χ). Πιο συγκεκριμένα, αυτοί μπορούν να είναι, είτε προγραμματιστές, οι οποίοι χειρίζονται τη λειτουργία της βάσης μέσω κάποιας γλώσσας προγραμματισμού, είτε τελικοί χρήστες που απλώς χρησιμοποιούν ένα πρόγραμμα εφαρμογής για την αναζήτηση στοιχείων σε μία βάση δεδομένων, είτε τελικοί χρήστες με εξειδικευμένες γνώσεις που δημιουργούν εφαρμογές (Σκουρλάς, 2000). Επιπλέον, άλλοι τελικοί χρήστες μπορεί να είναι σχεδιαστές βάσεων δεδομένων, διαχειριστές βάσεων δεδομένων, διαχειριστές αρχείων, αποθήκης ή συναλλαγών, μεταγλωττιστές ερωτημάτων ή εντολών και άλλοι. Τέλος, το τρίτο επίπεδο είναι το «εννοιολογικό επίπεδο», με το οποίο συνδέονται τα δύο προηγούμενα επίπεδα (Γιάτας κ.ά., χ.χ).

Μέρος του ΣΔΒΔ και κομμάτι της αρχιτεκτονικής του αποτελεί η «υπογλώσσα δεδομένων», η οποία αποτελείται από την «γλώσσα ορισμού δεδομένων», με την οποία ορίζεται η βάση δεδομένων και από τη «γλώσσα χειρισμού δεδομένων» με την οποία αυτά διαχειρίζονται, ενώ υπάρχει και η «γλώσσα ελέγχου δεδομένων» για τον έλεγχο και την ασφάλεια του ΣΒΔ. Τέλος, είναι σημαντικό να αναφερθούν τα σχήματα της βάσης δεδομένων τα οποία μπορούν να είναι καθολικά, εσωτερικά και εξωτερικά, τα οποία ορίζονται από τον διαχειριστή της βάσης (καθολικό-εσωτερικό) και από τους προγραμματιστές, τους τελικούς χρήστες και τον διαχειριστή αντιστοίχως (εξωτερικά) (Σκουρλάς, 2000).

4.5.3 Τύποι ΣΔΒΔ

Τα Συστήματα διαχείρισης βάσεων δεδομένων μπορούμε να τα κατηγοριοποιήσουμε ανάλογα με τον τρόπο αποθήκευσης των στοιχείων τους, αν δηλαδή αποθηκεύονται κεντρικά ή καταναμημένα. Πιο αναλυτικά, ένα ΣΔΒΔ του οποίου τα στοιχεία είναι αποθηκευμένα και διατηρούνται σε μια θέση, ονομάζονται «κεντρικά». Τα συστήματα αυτά χρησιμοποιούνται στις πλείστες των περιπτώσεων από οργανισμούς και ιδρύματα, έχοντας ως εννοιαία θέση έναν κεντρικό υπολογιστή, ενώ η πρόσβαση στη βάση αποκτάται μέσω ενός δικτύου ηλεκτρονικών υπολογιστών. Αξίζει να σημειωθεί ότι με την πάροδο του χρόνου και την ολοένα μεγαλύτερη εδραίωση των προσωπικών ηλεκτρονικών υπολογιστών, τα ΣΔΒΔ εξελίχθηκαν και αναπτύχθηκε το μοντέλο «πελάτη-εξυπηρετητή». Σύμφωνα με το μοντέλο αυτό, τόσο ο κεντρικός όσο και οι υπολογιστές των χρηστών αποτελούν προσωπικούς υπολογιστές, οι οποίοι συνδέονται με την βοήθεια ενός τοπικού δικτύου. Ο εξυπηρετητής, είναι ο κεντρικός υπολογιστής στον οποίο έχει εγκατασταθεί το ΣΔΒΔ, ενώ οι πελάτες, είναι οι εφαρμογές, όπου χρησιμοποιούνται για την επεξεργασία δεδομένων από τους υπόλοιπους υπολογιστές (Γιάτας κ.ά., χ.χ).

Από την άλλη μεριά, ο τύπος ΣΔΒΔ, ο οποίος διαχειρίζεται δεδομένα, τα οποία είναι αποθηκευμένα σε πολλούς υπολογιστές, με τρόπο που να δίνει την εντύπωση ότι βρίσκονται όλα σε έναν υπολογιστή, ονομάζεται «καταναμημένος». Παρέχει συγχρονισμό όλων των δεδομένων, ενώ ενημερώνει άμεσα για την διαγραφή ή ενημέρωση δεδομένων μιας τοποθεσίας σε όλα τα δεδομένα (Γιάτας κ.ά., χ.χ).

Τέλος, εξίσου σημαντικό σύστημα διαχείρισης μιας βάσης δεδομένων αποτελεί το «παράλληλο», καθώς κάνουν χρήση παράλληλων επεξεργαστών. Το σύστημα αυτό εξυπηρετεί τις ανάγκες επικοινωνίας πολυεπεξεργαστών συστημάτων, τα οποία μοιράζονται κοινό δίσκο ή μνήμη. Έτσι, οι πληροφορίες διαμοιράζονται χωρίς να απαιτείται ανταλλαγή μηνυμάτων εντός δικτύου (Γιάτας κ.ά., χ.χ).

4.5.4 Παραδείγματα προϊόντων διαχείρισης βάσεων δεδομένων

Διάφορα προϊόντα διαχείρισης βάσεων δεδομένων έχουν κάνει την εμφάνισή τους τα τελευταία χρόνια, λόγω της εκτεταμένης χρήσης των συστημάτων βάσεων δεδομένων. Ορισμένα από αυτά είναι σύνθετα ενώ άλλα απλούστερα όπως, η Oracle, η SQL Server και η Access (Σκουρλάς, 2000). Στο σημείο αυτό θα γίνει μια μικρή αναφορά στην τελευταία, καθώς αποτελεί εργαλείο ευρείας χρήσης που απαντάται συχνότερα λόγω της εύκολης χρήσης του (Γιάτας κ.ά., χ.χ).

Η Access λοιπόν, αποτελεί ένα ιδιαίτερα εύχρηστο σύστημα διαχείρισης βάσεων δεδομένων, του οποίου χρήση μπορεί να γίνει από άτομα χωρίς ιδιαίτερες γνώσεις στις βάσεις δεδομένων. Μάλιστα, η ευκολία στη χρήση του μαρτυράται και από την ύπαρξη του στο πακέτο του γνωστού λογισμικού MS-Office, η οποία το φέρει κοντά στο χρήστη χωρίς κόπο. Κατά τον τρόπο αυτό, ο κάθε χρήστης μπορεί να αποθηκεύει οργανωμένα τα αρχεία του σε πίνακες στον προσωπικό του υπολογιστή, ενώ παράλληλα μπορεί να αναζητά συγκεκριμένες πληροφορίες γρήγορα μέσω των ερωτημάτων που προσφέρει το πρόγραμμα για την ανάκτησή τους (Γιάτας κ.ά., χ.χ).

5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΙ ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Η Ψηφιακή βιβλιοθήκη αποτελεί ουσιαστικά μια διοικούμενη συλλογή πληροφοριών, οι οποίες είναι αποθηκευμένες σε ψηφιακή μορφή και προσβάσιμες μόνο μέσω διαδικτύου. Τα δεδομένα της οργανώνονται συστηματικά παρέχοντας όλο της το υλικό σε ψηφιοποιημένη μορφή μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή (Arms, 2000). Οι ψηφιακές βιβλιοθήκες μπορεί να μην υφίστανται ως φυσικά κτίρια αλλά να λειτουργούν μόνο ηλεκτρονικά μέσω διαδικτύου. Αυτές οι βιβλιοθήκες ονομάζονται «εικονικές» ή «βιβλιοθήκες χωρίς σύνορα» και η δημιουργία τους ανάγεται στο 1990 (Αβραμίδης, 2015).

Εικόνα 23

Παρέχουν ουσιαστικά στον χρήστη εύκολη και γρήγορη πρόσβαση στη γνώση από οποιοδήποτε σημείο χωρίς να απαιτείται φυσική παρουσία. Από τις πρώτες ενέργειες ψηφιοποίησης στις βιβλιοθήκες ήταν η εισαγωγή του ηλεκτρονικού καταλόγου. Σε ορισμένες περιπτώσεις η βιβλιοθήκη μπορεί να διατηρείται και κτιριακά αλλά παράλληλα να διαθέτει και μέρος του υλικού της σε ψηφιοποιημένη μορφή. Η συλλογή των ψηφιακών βιβλιοθηκών μπορεί να απαρτίζεται τόσο από ψηφιοποιημένα όσο και από ψηφιακά γεννημένα τεκμήρια, τα οποία οργανώνονται με εργαλεία που εξυπηρετούν τις ανάγκες για οργάνωση, πρόσβαση και διαχείριση της συλλογής (Αβραμίδης, 2015).

Εικόνα 24

5.1 Τα πλεονεκτήματα της χρήσης των ψηφιακών βιβλιοθηκών

Τα πλεονεκτήματα από τη χρήση των ψηφιακών βιβλιοθηκών είναι πολλά. Το κυριότερο ίσως είναι η πρόσβαση στην πληροφορία απο απόσταση και χωρίς τη μεταβαση του ενδιαφερόμενου στο χώρο της πληροφορίας. Ο επισκέπτης αρκείτε πλέον στην αναζήτηση του συγκεκριμένου βιβλίου, άρθρου ή επιστημονικού συγγράμματος μέσω του υπολογιστή του και απο την άνεση του προσωπικού του χώρου, χωρίς να χρειάζεται να μεταβεί σε κάποιο χώρο βιβλιοθήκης ο οποίος μπορεί να απέχει αρκετά απο αυτόν. Η απόσταση μηδενίζεται και η πρόσβαση απλόποιείται (Αβραμίδης, 2015).

Αποτέλεσμα αυτής της απλούστευσης είναι η συνεχής παροχή της πληροφορίας, εφόσον η χρήση του διαδικτύου είναι συνεχώς διαθέσιμη, ανεξάρτητα από τον αριθμό των επισκεπτών που τη χρησιμοποιούν. Αυτή δίνει τη δυνατότητα της παροχής πληροφορίας σε άτομα απο διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές να λαμβάνουν γνώση του ίδιου αντικειμένου χωρίς να στερούνται έναντι κάποιον άλλων (Αβραμίδης, 2015). Αν για παράδειγμα στο παρελθόν κάποιος απο τα μέλη της βιβλιοθήκης χρησιμοποιούσε κάποιο συγκεκριμένο βιβλίο, αυτόματα στερούσε τη δυνατότητα

χρήσης του ίδιου βιβλίου, απο κάποιον άλλο ο οποίος το χρειαζόταν για την ίδια δεδομένη χρονική στιγμή. Η δομή της ψηφιακής βιβλιοθήκης είναι τέτοια όπου γίνεται εύκολότερη η περιήγηση και η εύρεση του οποιοδήποτε θέματος. Υπάρχουν οδηγοί που διευκολύνουν τον ενδιαφερόμενο όπως επίσης και μηχανές αναζήτησης οι οποίες είναι ιδιαίτερα εύχρηστες και χρήσιμες.

Ένα άλλο πλεονέκτημα της ψηφιοποίησης είναι το κόστος συντήρησης των εντύπων εφόσον δεν χρειάζεται τίποτα άλλο από μια βάση δεδομένων, στην οποία καταλαμβάνουν μικρότερο αποθηκευτικό χώρο σε σχέση με το χώρο μιας βιβλιοθήκης. Έτσι γίνεται ουσιαστική εξοικονόμηση χώρου. Μέσω της συνεργασίας που έχουν οι διάφοροι οργανισμοί μεταξύ τους, υπάρχει επίσης η δυνατότητα παραπομπής συνδέσμου σε κάποιο άλλο περιβάλλον βιβλιοθήκης μέσω του οποίου γίνεται εκτενέστερη η αναζήτηση και συνεπώς πιο έγκυρη. Το κόστος έκτος των άλλων είναι ένας σημαντικός παράγοντας που καθιστά τις ψηφιακές βιβλιοθήκες σαφώς πιο οικονομικές και πιο εύκολα ανανεώσιμες. Αποφεύγονται οι μισθοί των υπαλλήλων, το κόστος συντήρησης των κτιρίων και διευκολύνεται η ανανέωση σε αισθητά μικρότερο χρόνο, χωρίς δαπάνες επανεκτύπωσης (Αβραμίδης, 2015).

Ορισμένοι από τους στόχους της ψηφιοποίησης γενικότερα, περιλαμβάνουν τη διατήρηση πολύτιμων πληροφοριών που παρέχονται στον αναγνώστη, μέσω βιβλίων, εφημερίδων χειρογράφων, χαρτών, τα οποία φθείρονται με την πάροδο του χρόνου. Έτσι λοιπόν, η ψηφιακή βιβλιοθήκη συμβάλλει στη διάσωση των δεδομένων αυτών και προωθεί τη διάδοσή τους. Επιπλέον, ενισχύεται σημαντικά η αξία των παραπάνω, καθώς δίνεται η δυνατότητα πρόσβασης σε μεγαλύτερο πληθυσμό, λόγω της εύκολης πρόσβασής της. Επιπλέον, η συμβολή του επεκτείνεται και πέραν των ορίων της εκπαίδευσης και της πληροφόρησης, καθώς επηρεάζει και τον τουρισμό και κατ' επέκταση την οικονομία, μέσω της προβολής πολιτιστικών αγαθών σε κάθε γωνιά του πλανήτη. Για το σκοπό αυτό, στη σύγχρονη εποχή που διανύουμε παρατηρείται έντονη κινητικότητα στον τομέα της ψηφιοποίησης μέσω εθνικών προγραμμάτων που χρηματοδοτούν και προωθούν την ενέργεια αυτή, πιστοποιώντας την αξία και τη σημασία της για το μέλλον ("Ψηφιοποίηση. Καλές πρακτικές και πρακτικές οδηγίες", 2015).

6^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

6.1 Κατασκευή εφαρμογής

Όπως αναφέρθηκε και στον πρόλογο, η εφαρμογή της εργασίας διαμορφώθηκε έτσι ώστε να απευθύνεται σε άτομα με βασικές γνώσεις υπολογιστή, των οποίων το ηλικιακό όριο κυμαίνεται από 15-65, με ιδιαίτερη έμφαση στις ηλικίες 15-22. Για το λόγο αυτό όποιες μορφοποιήσεις έγιναν στο περιβάλλον της εφαρμογής, έγιναν με μοναδικό σκοπό την ευκολότερη και ελκυστικότερη εικόνα τους προς τη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα των χρηστών.

Αναλυτικότερα το περιβάλλον στο οποίο παρουσιάζεται η εφαρμογή απαρτίζεται από γήινα χρώματα, λόγω της σύνδεσης του τύπου με τα χρονικά γεγονότα της χώρας. Έτσι λοιπόν, τα χρώματα που κρίθηκε πως αρμόζουν ανήκουν στη συγκεκριμένη τονικότητα. Ανοίγοντας την εφαρμογή στην πρώτη σελίδα εμφανίζεται ένα μενού περιήγησης, στο οποίο υπάρχουν 4 ενότητες που αφορούν σε 4 διαφορετικά θέματα.

Το κάθε ένα απο αυτά τα θέματα συνδέεται μέσω συνδέσμου link με το άλλο κ έτσι η περιήγηση στο χώρο γίνεται ακόμη ευκολότερη. Στην αρχική σελίδα δίνεται επίσης η δυνατότητα επικοινωνίας με τον πάροχο της σελίδας χρησιμοποιώντας ένα απο τα αναγραφόμενα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και αυτά είναι το e-mail, το Facebook και το Twitter, τα οποία βρίσκονται στη δεξιά πλευρά της σελίδας. Υπαρχει επίσης ένα εισαγωγικό κείμενο που ενημερώνει τους χρήστες για το χώρο, στον οποίο εισήλθαν και το οποίο βρίσκεται στην αριστερή πλευρά της σελίδας, καθώς επίσης κάποιες απο τις σημαντικότερες εφημερίδες που γνώρισε ο Ελληνικός τύπος και παραθέτονται πάνω απο τις δύο στήλες καταλαμβάνοντας τον οριζόντιο άξονα της σελίδας.

Εικόνα 25

6.2 Περιήγηση αναγνώστη

Επιλέγοντας την θεματική ενότητα του «Ο Τύπος» εμφανίζεται στην οθόνη ο Ελληνικός τύπος χωρισμένος ανά τρεις περιόδους. Στον πάνω οριζόντιο άξονα παρουσιάζεται, όπως αναφέρθηκε νωρίτερα, ο οδηγός περιήγησης και στην αριστερή στήλη προβάλλονται οι περίοδοι, οι οποίοι είναι ο «Προεπαναστατικός Τύπος», ο «Επαναστατικός Τύπος» και ο «Μετα-Επαναστατικός Τύπος». Η κάθε μια από αυτές τις περιόδους στιγμάτισε και στιγματίστηκε με τη σειρά της απο

τον Τύπο. Για αυτό το λόγο υπάρχει ένα εισαγωγικό σημείωμα έξω από την ενότητα, όπου προλογίζει τη συγκεκριμένη περίοδο, κάνοντας κατανοητό στον χρήστη το περιεχόμενο της περιόδου και δίνοντάς του κάποιες λέξεις-κλειδιά που θα βοηθήσουν στην πιο ευκολή αντίληψη της περιόδου.

Δίπλα από την κάθε περίοδο βρίσκεται τοποθετημένο ένα εικονίδιο με κάποιες από τις εφημερίδες που αφορούν στη συγκεκριμένη χρονολογία. Ο λόγος που τοποθετήθηκαν οι συγκεκριμένες εφημερίδες είναι επειδή χαρακτηρίζουν την μετάβαση από τη μια εποχή στην άλλη. Λέγοντας μετάβαση εννοείται πέρα από την πολιτική και οικονομική αλλαγή, η αλλαγή που δέχονται τα έντυπα ανά το πέρασμα των χρόνων. Τις διαφοροποιήσεις στα υλικά (χαρτί, μελάνι) αλλά και στον τρόπο εκτύπωσης τους.

Εικόνα 26

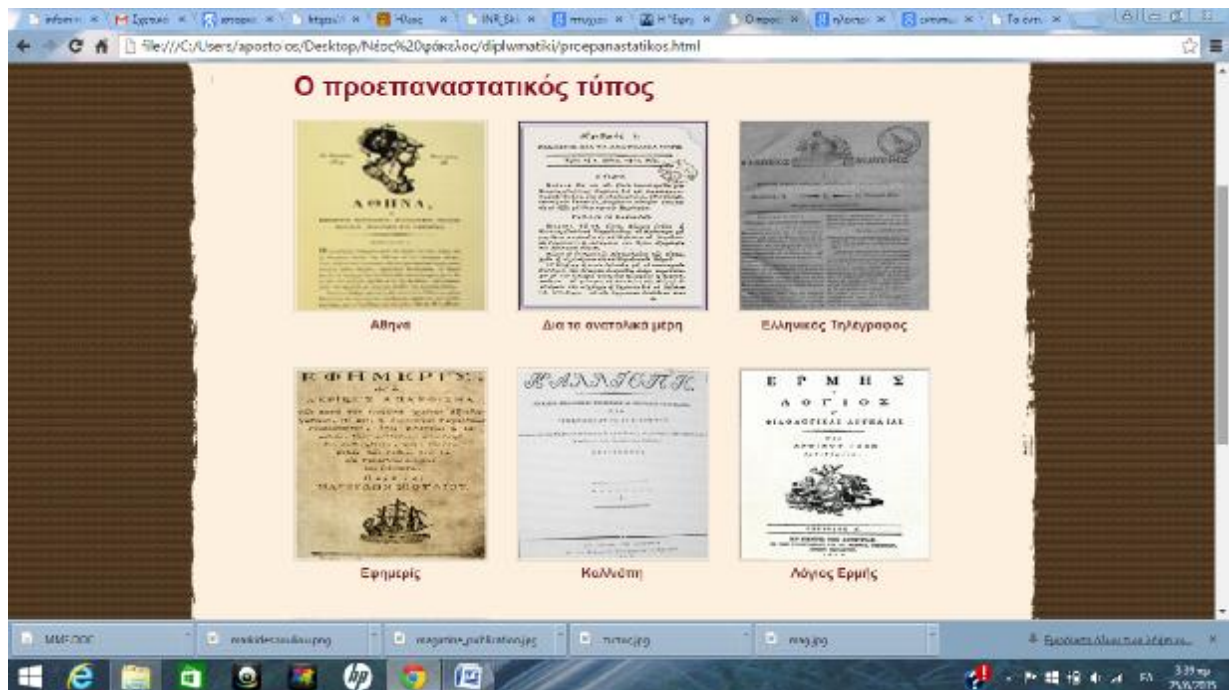
Επιλέγοντας τον «Προεπαναστατικό Τύπο εμφανίζεται στην οθόνη οδηγός περιήγησης στον πάνω οριζόντιο άξονα, μέσω του οποίου δίνεται η δυνατότητα να ανατρέξει τον χρήστη σε άλλη ενότητα ή άλλη περίοδο. Κάτω από τον οριζόντιο άξονα στέκονται αναρτημένες όλες οι εφημερίδες του Προεπαναστατικού Τύπου των οποίων τα εξώφυλλα διασώζονται. Επιλέγοντας

ένα απο τα εξώφυλλα ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να δει αυτούσιο το φύλλο της εφημερίδας και εφόσον είναι σε καλή κατάσταση να διαβάσει και άρθρα της εποχής.

Αναλυτικότερα οι εφημερίδες, οι οποίες διασώζονται είναι ελάχιστες σε σχέση με όσες παρουσιάστηκαν τη συγκεκριμένη περίοδο. Δυστυχώς τα φύλλα που διασώθηκαν είναι πολύ λίγα και μερικά απο αυτά δεν είναι σε πολύ καλή κατάσταση.

Έντυπα τα οποία σώζονται είναι η «Αθηνά», «Ειδήσεις Δια Τα Ανατολικά Μέρη», «Ελληνικός Τηλέγραφος», «Εφημερίς», «Καλιόπη», «Λόγιος Ερμής» και «Μέλισσα». Επιλέγοντας μια από τις παραπάνω εφημερίδες, εμφανίζεται στον χρήστη ένα μικρό κειμενο, το οποίο παρουσιάζει την ιστορία της εφημερίδας και τον εκδότη της. Επιλέγοντας το εικονίδιο εμφανίζεται το σωζόμενο φύλλο και άρθρα του εντύπου.

Εικόνα 27

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συμπερασματικά λοιπόν, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ιστορία του τύπου ήταν άρρηκτα συνδεδεμένη με τις πολιτικές εξελίξεις της εποχής, οι οποίες την επηρέασαν καθοριστικά. Δέχθηκε πολλές καταδιώξεις και πέρασε από πολλές δυσκολίες, τις οποίες ωστόσο κατάφερε να προσπεράσει. Στο γεγονός αυτό συνέβαλλε, τόσο το σθένος των εκδοτών και τυπογράφων του, όσο και η στήριξη των ελλήνων και φιλελλήνων της Ευρώπης. Η κυκλοφορία των εφημερίδων αυξήθηκε ραγδαίως διαδίδοντας τον επαναστατικό αγώνα και τις πολιτικές εξελίξεις γενικότερα, ενώ παράλληλα ενδυναμώνοντας το εθνικό φρόνημα των ελλήνων.

Παράλληλα, παρατηρήθηκε η ταχέως αναπτυσσόμενη τεχνολογία των μέσων της, τα οποία συντέλεσαν στην υλοποίηση των ιδεών των εκδοτών του τύπου και στη διάδοση της πληροφορίας. Μάλιστα, οι εξελίξεις στον τομέα της τυπογραφίας συνεχίζονται έως και τις μέρες μας. Μια από τις εξελίξεις της σύγχρονης εποχής αποτελεί η ψηφιοποίηση, η οποία συμβάλλει σημαντικά στη διάσωση του τύπου και προσφέρει πολλά οφέλη στον αναγνώστη, καθώς επίσης στη διάσωση και διάδοση του πολιτισμού.

Για το σκοπό αυτό, το δεύτερο σκέλος της παρούσας εργασίας αναφέρεται στη δημιουργία και το σχεδιασμό της ψηφιακής βιβλιοθήκης. Με τον τρόπο αυτό δίνεται η δυνατότητα στον αναγνώστη να αποκτά πρόσβαση σε έντυπα μιας άλλης εποχής και εξερεύνησής τους.

Όπως γίνεται, λοιπόν, εύκολα αντιληπτό από τα παραπάνω, ο τύπος αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του πολιτισμού στη διάρκεια των αιώνων, καθώς είναι εκφραστής ιδεών, απόψεων και ελευθερίας. Η διάδοσή του και η διασφάλιση της εξέλιξής του μπορεί να συντελεστεί μέσω των ψηφιακών βιβλιοθηκών. Η ελευθερία της έκφρασης είναι ανθρώπινο δικαίωμα και η διάδοση πληροφοριών χρέος όλων μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αβραμίδης, Κ. (2015). Φάκελος Ψηφιακή Βιβλιοθήκη. Ανακτήθηκε Αύγουστος 23, Arms, W. Y. (2000). *Digital libraries*. MIT press.

Αρβανίτη, Σ. (2015). Εκφώνηση πανηγυρικού λόγου κατά την 181^η Επέτειο Της Β' Εθνοσυνέλευσης στο Άστρος. Ανακτήθηκε Ιούλιος 17, 2015

Βανδώρου, Α. (2015). Η ελληνική τυπογραφία στη διαδρομή πέντε αιώνων. Ανακτήθηκε Ιούλιος 7, 2015

Βλάσης Γαβριηλίδης 1848-1920. (χ.η.). Ανακτήθηκε Γαρεδάκης, Γ. & Γαρεδάκη, Ε. (2015). Ιστορία της Τυπογραφίας. Ανακτήθηκε Αύγουστος 11, 2015

Γιάτας, Δ., Γώγουλος, Γ., Κοτίνη, Ι., Κυριακάκη, Γ., Μωράκης, Δ., Τζελέπη, Σ. & Φραγκονικολάκης, Μ. (χ.χ). *Συστήματα Διαχείρισης Βάσεων Δεδομένων και Εφαρμογές τους στο Διαδίκτυο Β' Τάξη ΕΠΑ.Λ.* (χ.τ.): Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ». Ανακτήθηκε 19 Απριλίου, 2016

Ενεπεκίδης, Κ. Π. (1967). ΚΟΡΑΗΣ – ΚΟΥΜΑΣ – ΚΑΛΒΟΣ. Αν. Γαζής, Ούγος Φώσκολος, Αν. Δάνδολος, Β. Κοπιτάρ – Ελληνικός Τύπος και Τυπογραφεία της Βιέννης 1790-1821. Αθήνα: Εκδόσεις Εστία.

Ιστορία της τυπογραφίας. (χ.η.) Ανακτήθηκε Μάγερ, Κ. (1957). Ιστορία του Ελληνικού Τύπου. Αθήνα: [χ.ε.].

Σκλαβενίτης, Τ. & Δρούλια-Μητράκου, Ε. (2000). Η συμβολή της Τυπογραφίας στη στήριξη της Επανάστασης του 1821. Στο Κ., Σπ., Στάικος & Τ., Ε., Σκλαβενίτης (Επίμ), Πεντακόσια χρόνια έντυπης παράδοσης του νέου Ελληνισμού 1499-1999 (σ. 171-191). Έκδοση της Βουλής των Ελλήνων.

Σκουρλάς, Χ. (2000). *Σχεσιακές Βάσεις Δεδομένων*. Αθήνα: Εκδόσεις νέων τεχνολογιών.

Σταλίδης, Γ. (2016). *Διαχείριση Δεδομένων και Επιχειρηματική Ευφυΐα*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε 16 Απριλίου, 2016, από <http://hdl.handle.net/11419/1165>

Τυπογραφία σε Ελλάδα και Ανασκόπηση. (2009, Απρίλης 6). Ανακτήθηκε από <http://spaniabiblia.pblogs.gr/2009/04/typografia-se-ellada-kai-anaskophsh.html>

Φουρτούνης, Β. (2015α.). Τα προεπαναστατικά έντυπα. Ανακτήθηκε Ιούλιος 3, 2015

Φουρτούνης, Β. (2015β.). Τα έντυπα της επανάστασης. Ανακτήθηκε Ιούλιος 3, 2015

Εισαγωγή στις Βάσεις Δεδομένων (DataBases). (2016, Απρίλιος 16). Ανακτήθηκε από <http://dide.flo.sch.gr/Plinet/Tutorials/Tutorials-DataBases.html>

Η Θεωρία των Βάσεων Δεδομένων. (2016, Απρίλιος 15).

Ψηφιοποίηση. Καλές πρακτικές και πρακτικές οδηγίες. (2015, Αύγουστος 27).